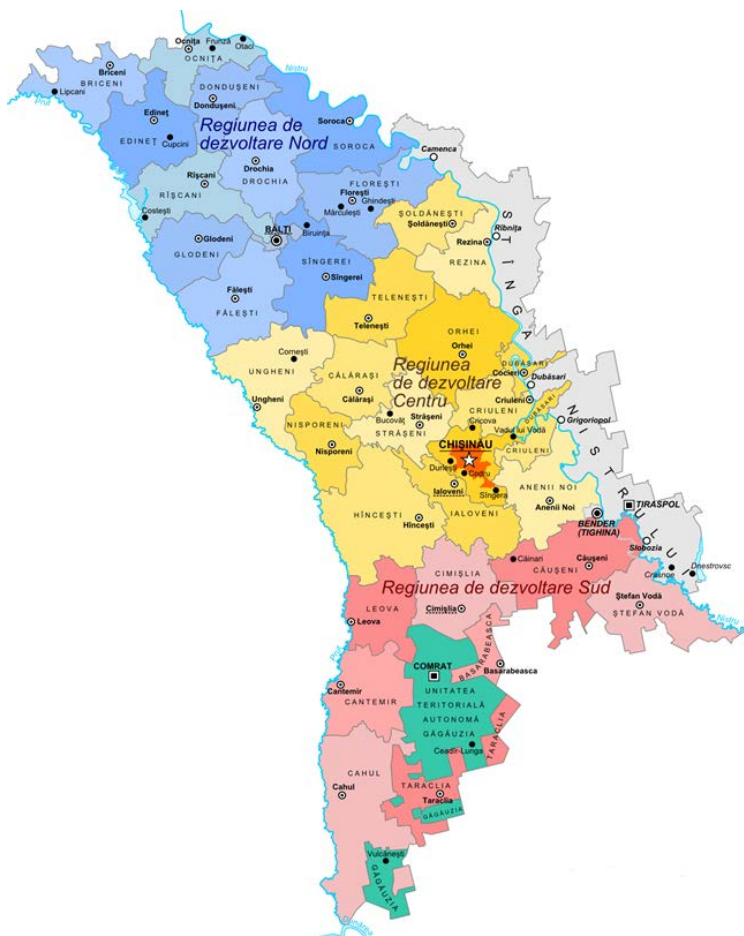

MODERNIZAREA SERVICIILOR PUBLICE LOCALE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

DOMENIU DE INTERVENȚIE 2: PLANIFICAREA ȘI PROGRAMAREA REGIONALĂ

COMPONENTA ”ALIMENTARE CU APĂ ȘI CANALIZARE” DIN CADRUL STRATEGIEI RAIONALE DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICĂ FĂLEȘTI (2018 – 2025)

15 Iulie, 2018

Cuprins:

ACRONIME ȘI ABREVIERI	4
GLOSAR DE TERMENI	5
INTRODUCERE	6
PARTEA I. ANALIZA SITUAȚIEI CURENTE	7
1.1. CADRUL LEGAL ȘI DE POLITICI	7
1.2. ACOPERIREA CU SERVICII	12
1.3. CALITATEA SERVICIILOR	16
1.4. STAREA INFRASTRUCTURII.....	18
1.5. EFICIENȚA OPERAȚIONALĂ.....	20
1.6. ASPECTE SOCIALE ȘI DE GEN.....	22
PARTEA II. STRATEGIA DE DEZVOLTARE	25
2.1. OBIECTIVUL SECTORIAL DE DEZVOLTARE.....	25
2.2. PRIORITĂȚI DE DEZVOLTARE	26
2.3. OBIECTIVE SPECIFICE.....	27
2.4. PLANUL DE ACȚIUNI.....	31
2.5. EVALUARE ȘI MONITORIZARE	41
ANEXE	43

Lista Tabelelor

Tabelul 1. Situația în AAC din raionul Fălești.....	14
---	----

Lista Figurilor

Figura 1. Distribuie populație APL, locuitori	12
Figura 2. Harta acoperirii raionului cu servicii AAC.....	13
Figura 3. Resursele principale de apă subterană explorate.....	17
Figura 4. Tipul rețelelor de alimentare cu apă.....	18
Figura 5. Anul construcției rețelelor de apă, localități	18
Figura 6. Tipul rețelelor de canalizare.....	19
Figura 7. Anul construcției rețelelor de canalizare, localități.....	19

Lista Anexelor

Anexa 1. Calitatea apei din apeductele localităților raionului Fălești.....	43
Anexa 2. Propuneri de proiecte în căutarea resurselor financiare de către consiliul raional	45
Anexa 3. Lista proiecte implementate sau în curs de derulare în perioada 2013-2018.....	46
Anexa 4. Lista operatorilor locali în apă și canalizare	50

Acronime și abrevieri

AA	-	Alimentarea cu apă
AAC	-	Alimentarea cu apă și canalizare
ADR	-	Agenția pentru Dezvoltare Regională
ANRE	-	Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică
APL	-	Autoritate publică locală
CBTM	-	Cadrul bugetar pe termen mediu
FNDR	-	Fondul Național de Dezvoltare Regională
GIZ	-	Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei
MADRM	-	Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului
MDL	-	Moneda națională, Leu moldovenesc
ODM	-	Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului
OpR	-	Operator Regional
PAAS	-	Planul de alimentare cu apă și sanitație
PIP	-	Planul de Investiții Prioritare
PPP	-	Parteneriat Public Privat
PRS	-	Program Regional Sectorial
RDN	-	Regiunea de Dezvoltare Nord
SCADA	-	Sistemul de supraveghere, control și achiziție de date
SEAU	-	Stație de epurare a apelor uzate
SF	-	Studiu de Fezabilitate
UE	-	Uniunea Europeană

Glosar de Termeni

Aducțiune	- parte a sistemului public de alimentare cu apă, constituit din rețeaua de conducte cuprinsă între punctul de captare și rețelele publice de transport sau de distribuție a apei;
Aglomerare umană	- zonă în care populația și/sau activitățile economice sunt suficient de concentrate pentru a face posibilă colectarea apelor uzate orășenești și dirijarea lor spre o stație de epurare sau spre un punct final de evacuare;
Alimentare cu apă	- totalitatea activităților și lucrărilor efectuate în scopul captării, tratării, transportării, înmagazinării și distribuirii apei potabile către consumatori;
Apă potabilă	- apă destinată consumului uman, direct sau indirect, timp îndelungat fără a-i prejudicia sănătatea;
Ape de suprafață	- ape stătătoare și ape curgătoare de la suprafața solului;
Ape subterane	- ape care se află sub suprafața solului în zona de saturație și în contact direct cu solul sau cu subsolul;
Ape uzate	- ape ce provin din activități casnice, sociale și economice, conținând poluanți sau reziduuri care îi alterează caracteristicile fizice, chimice și bacteriologice inițiale;
Ape industriale uzate	- apele uzate care provin din spațiile utilizate în scopuri comerciale sau industriale altele decât apele menajere uzate sau apele de scurgere (apă uzată care provine din procesul industrial de producție);
Ape menajere uzate	- ape uzate provenite din folosirea apei în gospodăria, instituții publice și servicii, care provin din metabolismul uman, din activități menajere și igienico - sanitare și care sunt deversate în sistemul de canalizare;
Ape urbane uzate	- ape menajere uzate sau amestec de ape menajere uzate cu ape industriale uzate și/sau ape de scurgere;
Branșament de apă	- parte din rețeaua publică de alimentare cu apă care asigură legătura între rețeaua de distribuție și rețeaua interioară a unei incinte sau a unei clădiri;
Consumator	- persoană fizică sau juridică, care beneficiază de servicii publice de alimentare cu apă și de canalizare în baza unui contract încheiat cu operatorul;
Epurare corespunzătoare	- epurarea apelor uzate prin orice proces și/sau sistem, care după evacuarea apelor uzate permite receptorilor să întrunească obiectivele relevante de calitate prevăzute în normele tehnice și în avizele și autorizațiile de gospodărire a apelor în vigoare;
Epurare primară	- epurarea apelor uzate printr-un proces fizic și/sau chimic, care implică decantarea materiilor în suspensie sau prin alte procedee în care CBO5 al apelor uzate influente este redus cu cel puțin 20%, iar materiile în suspensie, cu cel puțin 50%;
Epurare secundară	- epurarea apelor uzate printr-un proces biologic cu decantare secundară sau printr-un alt procedeu, care permite respectarea condițiilor prevăzute în regulamente în vigoare;
Operator	- persoană juridică care dispune, dirijează, exploatează și întreține un sistem public de alimentare cu apă și de canalizare și furnizează consumatorilor serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare în baza unui contract;
Plan de alimentare cu apă și sanitație (PAAS)	- document de planificare a investițiilor pentru dezvoltarea pe termen lung a infrastructurii de alimentare cu apă și sanitație, elaborat pentru o anumită regiune, raion sau localitate municipiu, oraș, sat, comună), astfel încât să se potrivească perfect cu sistemele existente și cu disponibilitățile și constrângerile ce vizează sursele de apă locale și cu prevederile legislației în vigoare;
Resurse de apă	- ape de suprafață, ape subterane și precipitații atmosferice căzute pe teritoriul Republicii Moldova;
Rețea de canalizare	- construcție din canale colectoare, construcții-anexă etc., care asigură colectarea și transportul apei de canalizare la stația de epurare;
Sistem public de alimentare cu apă	- ansamblu de instalații tehnologice, echipamente funcționale și dotări specifice prin care se realizează serviciul public de alimentare cu apă și cuprinde următoarele componente: captări, aducțiuni, stații de tratare, stații de pompare cu sau fără hidrofor, rezervoare de înmagazinare, rețele publice de transport al apei, rețele publice de distribuție a apei;
Sistem public de canalizare	- ansamblu de instalații tehnologice, echipamente funcționale și dotări specifice prin care se realizează serviciul public de canalizare și cuprinde următoarele componente:

rețele publice de canalizare, stații de pompare, stații de epurare, colectoare de evacuare spre emisar.

Introducere

Scopul actualizării Strategiei de Dezvoltare Social-Economice a raionului Fălești reprezintă stabilirea unor căi clare de dezvoltare a sectorului de aprovizionare cu apă și canalizare în raion pentru a asigura accesul populației la servicii calitative și accesibile. Strategia actualizată reprezintă un instrument operațional în planificarea raională cu menirea de a spori capacitatea autorităților publice locale în elaborarea unor proiecte durabile și crearea condițiilor pentru dezvoltarea domeniului Alimentării cu Apă și Canalizării.

La elaborarea capitolului AAC a fost utilizată metodologia de planificare strategică bazată pe prioritățile naționale de dezvoltare a sectorului, corelate cu prioritățile regionale și în rezultat cu prioritățile locale ale raionului Fălești. Actualizarea documentului s-a desfășurat cu implicarea activă a reprezentanților autorităților publice locale de nivelul I și II, a instituțiilor de stat abilitate cu atribuții în domeniul aprovizionării cu apă și canalizare, a instituțiilor sociale și a sectorului asociativ. Componenta Grupului Local, creat prin dispoziția președintelui raionului (nr. 03-d din 31.01.2018), a alcătuit nucleul de bază al elaborării acestui document.

Procesul de planificare a fost coordonat de către Agenția de Dezvoltare Regională Nord, care a asigurat promovarea politicilor regionale în domeniu, a asigurat relațiile de colaborare cu părțile implicate pentru sectorul dat.

Strategia de dezvoltare socio-economică a raionului Fălești reprezintă un document elaborat în scopul identificării potențialului unității administrativ-teritoriale în soluționarea multiplelor probleme ce stau în fața raionului pentru perioada 2013 – 2020. Prezentul document este elaborat cu asistența metodologică și financiară din partea proiectului GIZ "Modernizarea Serviciilor Publice Locale" în scopul actualizării Strategiei de Dezvoltare Social-Economice a raionului Fălești în sectorul de aprovizionare cu apă și servicii de canalizare și este propus de a fi atașat la strategia dată sub formă de anexă. Componenta AAC este elaborată pentru perioada 2018 – 2025 și depășește termenii generali ai strategiei actuale. Se propune, după actualizarea Strategiei de dezvoltare socio-economică a raionului Fălești pentru perioada următoare, componenta AAC să fie inserată în documentul nou ca parte componentă.

Partea I. Analiza Situației Curențe

1.1. Cadrul legal și de politici

Sectorul de AAC în Republica Moldova este reglementat de următoarele **acte legislative și normative**:

- Legea **privind administrația publică locală** nr. 436 și Legea **privind descentralizarea administrativă** nr. 435 (din 28.12.2006) includ ca domenii proprii de activitate ale administrației publice locale de nivelul întâi serviciile de alimentare cu apă și canalizare.
- Legea **privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare** nr. 303 din 13.12.2013 stabilește cadrul legal pentru înființarea, organizarea, gestionarea serviciului public de AAC, cerințele și condițiile de încheiere a contractului de delegare a gestiunii.
- Legea **apelor** nr. 272 din 23.12.2011 stabilește cadrul legal privind gestionarea, protecția și utilizarea eficientă a apelor de suprafață și a apelor subterane, definind două bazine hidrografice (Nistru și Dunărea – Prut - Marea Neagră). Legea are ca scop protecția apei împotriva poluării și stabilește standarde de calitate a mediului. Evacuările de ape uzate din mediul urban și mediul rural sunt, de asemenea, reglementate.
- Legea **privind serviciile publice de gospodărie comunală** nr. 1402 din 24.10.2002 stabilește cadrul juridic unitar privind înființarea și organizarea serviciilor publice de gospodărie comunală în unitățile administrativ-teritoriale, inclusiv contractarea gestiunii serviciilor publice prin semnarea contractului de concesiune.
- Legea **cu privire la apa potabilă** nr. 272 din 10.02.1999 reglementează relațiile din domeniul alimentării cu apă potabilă și stabilește norme referitoare la asigurarea persoanelor fizice și juridice cu apă potabilă, la funcționarea sigură a sistemelor de alimentare cu apă potabilă și la calitatea ei, răspunderea pentru încălcări în acest domeniu.
- Legea **privind administrarea și deținerea proprietății publice** nr. 121-XVI din 04.05.2007 definește bunurile domeniului public, modul lor de gestiune inclusive prin concesiune, stabilind că obiect al concesiunii pot fi bunurile sau serviciile comunale.
- Legea **cu privire la concesiuni** nr. 534-XIII din 13.07.95 care stabilește relațiile juridice la semnarea contractelor de concesiune și plata redevenței.
- Legea **metrologiei** nr. 19 din 04.03.2016 stabilește structura sistemului național de metrologie, unitățile de măsură permise spre utilizare în Republica Moldova, principiile de administrare în domeniul metrologiei, categoriile de documente normative din domeniul metrologiei legale, precum și cerințele față de mijloacele de măsurare și măsurările din domeniile de interes public.
- Hotărârea Guvernului nr. 1466 din 30.12.2016 pentru aprobarea **Regulamentului sanitar privind sistemele mici de alimentare cu apă potabilă**, stabilește cerințe de sănătate publică față de calitatea apei, alegerea locului de amplasare, amenajare și exploatare a instalațiilor de captare, acumulare și distribuire a apei, precum și a teritoriului aferent și are ca scop reglementarea asigurării alimentării cu apă potabilă sigură a populației din comunitățile mici. Regulamentul se aplică sistemelor mici de alimentare cu apă potabilă, în stare funcțională sau proiectate, care furnizează mai puțin de 200 m³ în medie/zi sau care deservesc comunități mai mici de 2.000 persoane și servesc pentru satisfacerea cerințelor populației în apă potabilă și menajeră.
- Hotărârea Guvernului nr. 934 din 15.08.2007 cu privire la instituirea **Sistemului informațional automatizat „Registrul de stat al apelor minerale naturale, potabile și băuturilor nealcoolice îmbuteliate”** și în special Anexa 2, reglementează în continuare calitatea apei potabile și stabilește cerințe de monitorizare și de raportare a calității apei.
- Hotărârea Guvernului nr. 931 din 20.11.2013 pentru aprobarea **Regulamentului cu privire la cerințele de calitate a apelor subterane**, care transpune parțial Directiva UE 2000/60/CE și

Directiva 2006/118/CE privind protecția apelor subterane împotriva poluării și a deteriorării prevede cerințe de calitate a apelor subterane, cât și normele privind starea apelor subterane.

- Hotărârea Guvernului nr. 949 din 25.11.2013 pentru aprobarea **Regulamentului privind zonele de protecție sanitară a prizelor de apă** stabilește norme de delimitare, creare și funcționare a zonelor de protecție sanitară a prizelor de apă din apele de suprafață și din cele subterane.
- Hotărârea Guvernului nr. 950 din 25.11.2013 pentru aprobarea **Regulamentului privind cerințele de colectare, epurare și deversare a apelor uzate în sistemul de canalizare și/sau în corpuri de apă pentru localitățile urbane și rurale** și este o transpunere parțială a Directivei UE nr. 91/271/CEE privind tratarea apelor urbane reziduale (UWWTD).
- Hotărârea Guvernului nr. 1063 din 16.09.2016 cu privire la aprobarea **Programului Național pentru implementarea Protocolului privind Apa și Sănătatea în Republica Moldova pentru anii 2016-2025**. Scopul general al acestui Program este îmbunătățirea calității vieții populației și accesului la apă potabilă sigură și sanitație îmbunătățită. Obiectivul general al prezentului Program constă în atingerea indicatorilor-țintă la Protocol pentru cele 20 de domenii până în anul 2025. Obiectivele specifice se referă la (1) asigurarea către anul 2025 a distribuției apei potabile sigure în 100% instituții pentru copii și a accesului populației generale la sisteme de apeduct până la 75%; (2) asigurarea în proporție de 100% a accesului populației la sisteme îmbunătățite de sanitație, inclusiv până la 50% la sisteme de canalizare; (3) reducerea cu 50 % a deversărilor apelor uzate neepurate; (4) creșterea până la 80% a ponderii populației care posedă cunoștințe relevante privind siguranța apei potabile, igiena și sănătatea.
- Hotărârea de Guvern nr.199 din 20.03.2014 cu privire la aprobarea **Strategiei de alimentare cu apă și sanitație (2014-2028)** în scopul dezvoltării sectorului alimentare cu apă și sanitație, creării cadrului necesar pentru asigurarea graduală până în anul 2028 a accesului la apă sigură și sanitație adecvată pentru toate localitățile și populația Republicii Moldova, contribuind astfel la îmbunătățirea sănătății, demnității și calității vieții și la dezvoltarea economică a țării.

1.1.1. Cadrul național de politici

La baza politicii de dezvoltare a Republicii Moldova stă **Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2020”**, aprobată prin Legea nr. 166 din 11.07.2012, care vizează îmbunătățirea politicilor naționale și armonizarea cadrului legal în conformitate cu acquis-ul comunitar și standardele europene. Strategia stabilește un număr de direcții de dezvoltare a sectorului AAC, inclusiv obiectivele naționale pentru atingerea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului (ODM) în domeniul AAC pentru perioada anilor 2015-2025. Momentan, este elaborat conceptul **Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2030”¹**, care prin prioritatea 2 vizează asigurarea condițiilor de trai decente pentru toți.

Principalul document de politici în sectorul AAC este **Strategia de alimentare cu apă și sanitație**, care acoperă perioada anilor **2014-2028**, aprobată prin HG nr. 199 din 20 martie 2014. Obiectivul general al Strategiei îl constituie asigurarea graduală a accesului la apă sigură și canalizare adecvată pentru toate localitățile din Republica Moldova. Conform prevederilor strategiei pentru minim 65% din populația Republicii Moldova urmează să se asigure servicii de alimentare cu apă (până în anul 2020) și canalizare (până în 2025).

În sprijinul implementării acestor obiective, Strategia prevede următoarele direcții strategice de reformare a sectorului:

¹ https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/viziunea_snd_2030_2_0.pdf

- Descentralizarea completă a serviciilor publice AAC (APL de nivelul 1 sunt principalele entități responsabile de înființarea, organizarea și controlul funcționării serviciilor publice de AAC);
- Promovarea principiilor economiei de piață și atragerea capitalului privat în sector;
- Promovarea oportunităților de regionalizare în sector pentru eficientizarea costurilor și creșterea calității serviciilor prestate. În special, se va urmări (de perspectivă) crearea unor companii regionale, care să furnizeze servicii de alimentare cu apă și canalizare pentru cel puțin 100 000 de locuitori, cu un prag de excludere a comunităților cu mai puțin de 5 000 de persoane în cazul canalizării și de 500 de persoane în cazul conectării la alimentarea cu apă potabilă. Scopul final al regionalizării îl reprezintă crearea a 3-5 companii regionale, care să furnizeze servicii de alimentare cu apă și canalizare pentru întreaga populație din Republica Moldova, cu excepția satelor mici.
- Profesionalizarea serviciilor de AAC, prin introducerea obligativității licențierii în domeniu;
- Obligativitatea armonizării cadrului legal național cu prevederile acquis-ului comunitar, revizuirea și armonizarea normelor și regulilor tehnice de construcție;
- Prioritizarea investițiilor publice pentru apă și canalizare, în conformitate cu numărul de locuitori. În acest sens, investițiile se prevăd să fie alocate în mod prioritar comunităților urbane mari, unde deja există rețele care trebuie să fie reabilitate și extinse, prin aceasta acoperind într-un termen relativ scurt un număr mai mare de populație care va avea acces la servicii de calitate.
- Introducerea corelării strânse și etapizate dintre planificare, proiectare și finanțare în sectorul AAC: elaborarea Planurilor de Aprovizionare cu Apă și Sanitație (PAAS) - includerea investițiilor prioritare în CBTM – pregătirea Studiului de Fezabilitate (SF) – alocarea finanțării;
- ”Depolitizarea” procesului de aprobare a tarifelor, prin transferul competenței de reglementare tarifară de la APL la Agenția Națională de Reglementare în Energetică (ANRE);
- Încurajarea implementării soluțiilor moderne și descentralizate de sanitație (e.g. zone umede construite, toalete tip Ecosan, fose septice ecologice, etc.).

Strategia de Mediu pentru anii 2014-2023 prevede crearea unui sistem eficient de management de mediu, care să contribuie la creșterea calității factorilor de mediu și să asigure populației dreptul la un mediu natural curat, sănătos și durabil prin:

- asigurarea accesului, până în anul 2023, a circa 80% din populație la sisteme și servicii sigure de alimentare cu apă și a circa 65% la sisteme și servicii de canalizare prin extinderea și dezvoltarea sistemelor regionale de alimentare cu apă și canalizare Soroca-Bălți cu conectarea orașelor Florești, Drochia, Râșcani, Sângerei, Telenești și a localităților rurale adiacente.

Strategia Națională de Dezvoltare Regională pentru perioada 2016-2020 evidențiază regiunea Nord cu cea mai mare pondere a populației cu acces îmbunătățit la servicii de canalizare și cel mai scăzut cu servicii de alimentare cu apă. Strategia conține unele prevederi importante cu tangență la dezvoltarea sectorului ACC :

- se vor promova principiile de regionalizare în organizarea prestării serviciilor de AAC;
- se va da prioritate proiectelor de infrastructură cu impact regional și nu local.

1.1.2. Cadrul regional de politici

RDN dispune de Strategia de Dezvoltare Regională Nord și Program Regional Sectorial de Alimentare cu Apă și de Canalizare elaborat în cadrul proiectului “Modernizarea serviciilor publice locale în Republica Moldova”.

Strategia de Dezvoltare Regională Nord

Obiectivele:

- Extinderea și reabilitarea sistemelor de aprovizionare cu apă, canalizare, stații de epurare și sisteme de irigare;
- Dezvoltarea sistemelor de alimentare cu apă din bazinele hidrografice ale râurilor Nistru și Prut;
- Îmbunătățirea accesului la servicii de AAC a circa 50 mii locuitori din RDN;
- Modernizarea și regionalizarea serviciilor publice de aprovizionare cu apă și canalizare;
- Promovarea măsurilor de protecție a mediului prin reconstrucția și modernizarea stațiilor de epurare

Tendința de viitor reprezintă regionalizarea serviciilor de apă și canalizare, în scopul asigurării sănătății populației și ridicării nivelului de trai în regiune;

Sistemele de apă și canalizare urmează să fie construite în primul rând în raioanele care au cele mai subdezvoltate rețele și în localitățile care pot fi conectate la apeductul Soroca - Bălți, Prut - Fălești, Prut - Glodeni, Prut - Edineț, Prut – Briceni, etc.

Program Regional Sectorial de Alimentare cu Apă și de Canalizare pentru Regiunea de Dezvoltare Nord din septembrie 2014.

Programul Regional Sectorial AAC reprezintă un instrument operațional pentru planificarea regională cu principalele obiective:

- Sporirea capacității Autorităților Publice Locale în dezvoltarea de proiecte regionale durabile;
- Crearea tuturor condițiilor necesare pentru elaborarea unui portofoliu de proiecte în sectorul AAC în cele trei regiuni țintă de dezvoltare (Nord, Centru și Sud), care încorporează toate necesitățile de dezvoltare ale sectorului în conformitate cu cadrul relevant, strategic și în vigoare, legal și de politici.

Obiectivele Regiunii de Dezvoltare Nord:

- 47% - rata de conectare la servicii de apă îmbunătățite, dintre care:
 - ❖ 90% la nivel urban;
 - ❖ 23% la nivel rural.
- 43% - rata de conectare la sisteme de canalizare (sisteme de colectare și transport a apelor uzate), dintre care:
 - ❖ 80% la nivel urban;
 - ❖ 22% la nivel rural.

Ulterior, în implementarea acestor documente, în anul 2015, cu finanțarea Guvernului German, a fost inițiată elaborarea Studiului de Fezabilitate (SF) pentru proiectul „Îmbunătățirea serviciilor de apă și de canalizare în raionul Fălești (orașul Fălești, satul Făleștii Noi și satul Călugăr)”.

1.1.3. Cadrul Instituțional

În prezent, la nivel național actorii cheie în procesul de reglementare și dezvoltare a sectorului AAC sunt Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului (MADRM) și Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale (MSMPS), cu un rol important al Ministerului Economiei și Infrastructurii (MEI), Ministerului Finanțelor (MF), Cancelaria de Stat, Agenția Națională de Reglementare în Energetică (ANRE), Biroul Național de Statistică (BNS), Organizațiile Ne-Guvernamentale (ONG-urile) și donatorii.

Donatorii și instituțiile financiare internaționale constituie o sursă importantă de finanțare a sectorului. Principalii reprezentanți în sectorul AAC în Republica Moldova sunt: Agenția de

Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ), Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare, Agenția Austriei pentru Dezvoltare, Banca Mondială, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, Banca Europeană pentru Investiții, Uniunea Europeană (UE), etc.

La nivel regional Agenția de Dezvoltare Nord și administrațiile publice local (APL) la nivel local, în responsabilitatea cărora sunt serviciile de AAC. Conform Legii serviciilor publice de gospodărie comunală nr. 1402 din 24.10.2002, autorităților administrației publice locale de nivelul I îi revin responsabilitățile înființării, administrării, gestionării și finanțării serviciilor de alimentare cu apă și canalizare. Astfel, întreprinderile prestatoare de servicii apă și canalizare fac parte din cadrul instituțional.

1.2. Acoperirea cu servicii

Date generale. Raionul Fălești din punct de vedere a structurii administrativ – teritoriale este compus din 33 APL de nivelul I, care cuprind 76 localități, 1 (una) localitate urbană (Fălești), 32 comune și 43 sate. Suprafața raionului este de 1,072 km² ceea ce reprezintă 10,3% din suprafața RDN și 3,2% din Republica Moldova. Populația raionului este de 89320 locuitori, cu o pondere de 9% din populația RDN. Densitatea populației constituie 83 locuitori /km² și este inferioară RDN - 98,6 locuitori /km².

Numărul mediu de locuitori într-o unitate administrativ - teritorială constituie 2706 locuitori, dintre care 1 APL are < 1000 locuitori, 2 APL cu o populație cuprinsă între 2001-2500 locuitori, 6 APL 3001-5000 locuitori, 7 APL – 1000-1500 locuitori, câte 8 APL dețin o populație cuprinsă între 1501-2001 și 2501-3000 locuitori. Cea mai mare parte a populației este concentrată în mediul urban - orașul Fălești, unde locuiesc 20,3% din populația raionului.

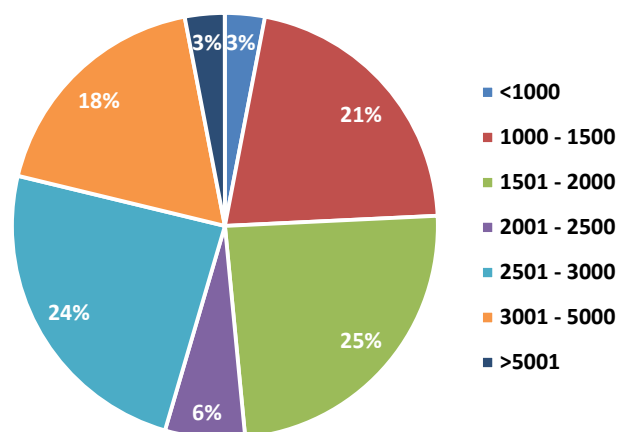
Astfel, constatăm o fragmentare excesivă a populației din cadrul raionului Fălești, situație caracteristică Republicii Moldova. Numărul mic al populației limitează resursele financiare și capacitatea instituțională și administrativă a APL de a-și îndeplini domeniile proprii de activitate (art. 4 al Legii 435 din 28.12.2006). Aceasta presupune capacitate managerială redusă (dificultăți în a angaja personal având cunoștințele și abilitățile necesare), precum și costuri administrative pe cap de locuitor foarte mari. Experiența internațională arată că unitățile cu mai puțin de 3000-5000 locuitori nu pot îndeplini responsabilități publice semnificative, ceea ce impune abordări regionale de grupare (clusterizare) a localităților pentru o mai eficientă dezvoltare a infrastructurii și asigurării unor costuri optime de gestiune și întreținere.

Actualmente în raion dispun de **sisteme de alimentare** cu apă 31 localități sau 40,8% din localitățile raionului Fălești, ceea ce depășește ponderea localităților deservite de sistemul de alimentare cu apă a RDN (35,5%), dar este sub media națională (49,6%). Populația raionului ce beneficiază de servicii de alimentare cu apă reprezintă 35166 locuitori sau 39,4% din numărul total de locuitori ai raionului. Astfel, comparativ cu indicatorii RDN a populației deservite de sistem de alimentare cu apă (43,5% din populația RDN) și cei naționali (54,2%)² în 2017, raionul Fălești se plasează sub aceste medii.

În mediul rural cota populației cu acces la servicii de aprovizionare cu apă (28%) este devansată de populația din mediul urban (84%), deși în structura populației raionului predomină populația din mediul rural (79,7%). Actualmente circa 59,2% din satele raionului nu au acces la rețele de apă potabilă și 100% la canalizare.

În raionul Fălești 7544 persoane din mediul urban reprezentând 8,4% din total populație beneficiază de acces la servicii centralizate de canalizare. Astfel, comparativ cu indicatorii RDN a populației conectate la sistemul de canalizare (17,8%) și cei naționali (23,1%) raionul se plasează sub aceste medii.

Figura 1. Distribuție populație APL, locuitori

² <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6012&parent=0>

Prin urmare, raionul Fălești, până în anul 2020 necesită a **extinde serviciile** către 22892 locuitori pentru a atinge ținta pe țară fixată de **Strategia națională de alimentare cu apă și sanitație**, care prevede atingerea nivelului de 65% din populație.

Pentru a corespunde **obiectivului regiunii de Nord de Dezvoltare** este necesar ca încă 6815 oameni, locuitori ai raionului să aibă acces la servicii de apă potabilă și 30863 oameni la servicii de aprovizionare cu canalizare prin sisteme centralizate. Totuși, această performanță cantitativă trebuie să fie și calitativă, deoarece în majoritatea absolută a localităților din raion (excepție patru localități), apă este de calitate joasă (tehnică) și nu poate fi considerată potabilă.

Figura 2. Harta acoperirii raionului cu servicii AAC

Sursa: Elaborată de către experți GFA/GIZ în baza chestionarelor colectate (APL nivelul I)

Cea mai mare pondere a populației deservite de sistemul public de alimentare cu apă în raion se înregistrează în orașul Fălești – 84% sau 15208 locuitori, iar cea mai mică 5% sau 164 de locuitori în s. Scumpia.

Localitățile din zona rurală, unde locuitorii au acces la sisteme de alimentare cu apă sunt: Albinețul Vechi, Bocani, Călinești, Catranic, Chetriș, Ciolacu Nou, Ciolacu Vechi, Făgădău, Glinjeni, Hiliuți, Horești, Unțeni, Ilenuța, Ișcălău, Burghilea, Doltu, Izvoare, Logofteni, Musteata, Natalievca, Năvârneț, Pietrosu, Pânzarenii, Pompa, Pruteni, Cuzmenii Vechi, Drujineni, Sărata Veche, Scumpia, Măgureanca, dintre care în 12 localități sistemul de apeduct a fost construit reglementar conform documentației tehnice (Bocani, Călinești, Chetriș, Ișcălău, Burghilea, Doltu, Izvoare, Pietrosu, Pânzarenii, Pruteni, Cuzmenii Vechi, Drujineni). În localitățile Catranic și Natalievca sistemul existent este în extindere.

În alte șapte localități rurale unde locuiesc 11535 locuitori (Făleștii Noi, Hâncești, Obreja Veche, Pîrlița, Risipeni, Bocșa și Sărata Nouă) apeductul este în construcție cu suportul financiar din diferite surse (FISM; FNDR, Fondul Ecologic, Guvernul Republicii Cehe, etc.). După finalizarea construcției sistemul centralizat de aprovizionare cu apă va asigura cu apă cca 12,9% din locuitorii raionului Fălești sau 16% din mediul rural.

Satele Călugăr, Frumușica, Mărăndeni și Răuțel cu 9301 locuitori sau 13,1% din populația rurală dețin proiecte tehnice privind proiectarea, execuția și exploatarea sistemelor de alimentare cu apă și sunt în căutare de fonduri.

Cele 4781 fântâni de adâncime mică și medie de 10 – 30 și 65 m (97% fiind utilizate drept sursă de apă potabilă) constituie principala sursă de apă pentru 72% locuitori în zonele rurale unde nu există sisteme centralizate de alimentare cu apă. Lipsa sistemelor de sanitație adecvată și a zonelor de protecție sanitară în jurul surselor de apă înseamnă că cca 97% din populația rurală utilizează apă de fântână de calitate necorespunzătoare.

Din informația reflectată în Chestionarele completate constatăm că în ultimii ani în raion au fost întreprinse unele acțiuni privind ameliorarea situației privind alimentarea populației cu apă prin intermediul sistemelor centralizate. Momentan, situația în domeniu AAC în raion se prezintă astfel:

Tabelul 1. Situația în AAC din raionul Fălești

	Total	Dintre care:			
		Cu acces la servicii centralizate de apă		Fără acces la servicii centralizate de apă	
Localități	76	31 ³	40,8%	45 ⁴	59,2%
Gospodăriile casnice locuibile, dintre care:	32868	14729	44,8%	18139	55,2%
în orașe	6340	6016	94,9%	324	5,1%
rurale	26528	8713	32,8%	17815	67,2%
<i>dintre care în comune</i>	<i>17021</i>	<i>5699</i>	<i>33,5%</i>	<i>11322</i>	<i>66,5%</i>
Populație	89320	35166	39,4%	54154	60,6%
în orașe	18100	15208	84%	2892	16%
rurale	71220	19958	28,0%	51262	72,0%
<i>dintre care în comune</i>	<i>43649</i>	<i>12066</i>	<i>27,6%</i>	<i>31583</i>	<i>72,4%</i>
Comparat cu Obiectivele Regiunii	Ținta anului 2020: 47% din populație; În prezent: 39,4%;				

³ În șapte localități sistemul de aprovizionare cu apă este în construcție

⁴ Patru localități dețin proiect tehnic privind construcția sistemelor de alimentare cu apă

de Dezvoltare Nord:		Decalajul: 7,6%			
		Cu acces la colectarea/tratarea centralizată a apei uzate		Fără acces la colectarea/tratarea centralizată a apei uzate	
Localități	76	1 ⁵	1,3%	75	98,7%
Gospodării casnice locuibile, dintre care:	32868	3280	10%	29588	90%
în orașe	6340	3280	51,7%	3060	48,3%
rurale	26528	-	-	26528	100%
<i>dintre care în comune</i>	<i>17021</i>	-	-	<i>17021</i>	<i>100%</i>
Populație	89320	7544	8,4%	81776	91,6%
în orașe	18100	7544	41,7%	10556	58,3%
rurale	71220	-	-	71220	100%
<i>dintre care în comune</i>	<i>43649</i>	-	-	<i>43649</i>	<i>100%</i>
Comparat cu Obiectivele Regiunii de Dezvoltare Nord:	Ținta către anul 2020: 43% din populație; În prezent: 8,4%; Decalajul: 34,6%				
Aprovizionarea decentralizată a apei	Cele 45 localități fără acces la servicii centralizate de aprovizionare cu apă utilizează apă din 4781 fântâni de mină și din izvoare, dintre care 97% din fântâni de mină sunt folosite ca sursă de apă potabilă				
Aprovizionarea centralizată a apei	În localitățile cu sistem centralizat de aprovizionare cu apă utilizează apă din 4070 fântâni de mină și din izvoare, dintre care 70,5% din fântâni de mină pot fi folosite ca sursă de apă potabilă				
Indicatori de calitate GOST pentru surse	În cele 31 de localități cu sistem centralizat de aprovizionare cu apă, au fost testate sursele de apă, dintre care:				
	3 localități sau 10% ale surselor corespund în totalitate normelor GOST	6 sau 20% nu corespund la 1 indicator	13 sau 42% nu corespund la 2 indicatori	9 sau 29% nu corespund la 3 sau mai mulți indicatori	
Infrastructura centralizată	20% ale rețelelor de alimentare cu apă și 64% ale rețelelor de canalizare existente au depășit media de viață utilă pentru categoria respectivă de infrastructură				

Sursa: Elaborată în baza chestionarelor colectate (APL nivelul I)

În localitățile unde se prestează servicii de apă centralizate, instituțiile bugetare sunt conectate la aceste servicii. La nivel local, 126 de instituții publice sau 75% sunt conectate la apă, dintre care 30,9% sunt din mediul urban. Agenții economici conectați la sistemul de alimentare cu apă constituie 240 de persoane juridice, dintre care în 22% sunt din mediul rural.

Volumul de apă captat în raion constituie 871693 m³/an, dintre care 50,4% este livrată în mediul urban, cu un consum mediu de apă 10,8 m³/an locuitor, ceea ce constituie sub media de apă furnizată la nivel național (17 m³/an locuitor), dar peste media RDN (9,4 m³/an locuitor).

Lipsa sistemului de canalizare la nivel local cauzează poluarea mediului, sursele de poluare a apei de suprafață și subterane provenind în principal din sistemele de sanitație individuale ale gospodăriilor casnice, deversările de apă uzată netratată, sectorul agrar (dejecțiile animaliere și sectorul individual

⁵ În cinci localități sistemul de canalizare este în construcție

din agricultură, depozitele de pesticide inutilizabile și interzise), precum și infiltrațiile din locațiile de management neadecvat al deșeurilor solide.

În anul 2018, activitatea de evacuare a apelor uzate din gospodăriile populației și din unitățile economice și sociale s-a desfășurat doar în mediul urban. În raion sunt 3 stații de epurare amplasate în localitățile Fălești, Glinjeni și Musteața cu capacitățile respectiv de 500 m³/zi, 25 m³/zi și 10 m³/zi, dintre care ultimele două (localități rurale) deservește doar instituții sociale.

Momentan, populația rurală a raionului Fălești nu beneficiază de servicii de canalizare. În anul 2018 circa 7544 persoane sau 3280 gospodării casnice urbane au acces la servicii centralizate de canalizare, ce prezintă 8,4% din total populație și 10% gospodării raionul Fălești. În prezent în orașul Fălești

41,7% din locuitori, 131 de agenți economici și 36 de instituții publice sunt conectați la sistemul orașenesc de canalizare.

În mediul rural, în localitățile Bocani, Chetriș, Risipeni, Bocșa și Sărata Veche sistemele de canalizare sunt în construcție. Ulterior, de activitatea de evacuare a apelor uzate vor beneficia 9302 locuitori sau 13,1% din populația rurală a raionului. În satele Musteața și Glinjeni există rețea de canalizare din fontă care deservește instituții sociale ce necesită a fi înlocuită și extinsă către toți locuitorii.

În s. Risipeni, stația de tratate cu o capacitate de 80 m⁴ și 4 km de canalizare sunt construite, fiind preconizate a fi conectate la apeductul Prut-Fălești. Sistemul de apeduct din Risipeni va asigura cu apă potabilă locuitorii satelor Risipeni și Bocșa, cca 650 de gospodării, 7 instituții publice și 12 agenți economici.

Satele Călinești, Obreja Veche, Pînzăreni, Pîrlița, Răuțel cu 13436 de locuitori sau 19% din populația rurală a raionului Fălești dețin proiecte tehnice privind execuția sistemelor de canalizare și sunt în căutare de fonduri. Localitățile Năvîrneț, Horești, Mărăndeni, Hiliuți și Glinjeni sunt în căutarea resurselor financiare pentru construcția rețelelor de canalizare și stației de purificare (Glinjeni) (Anexa 3).

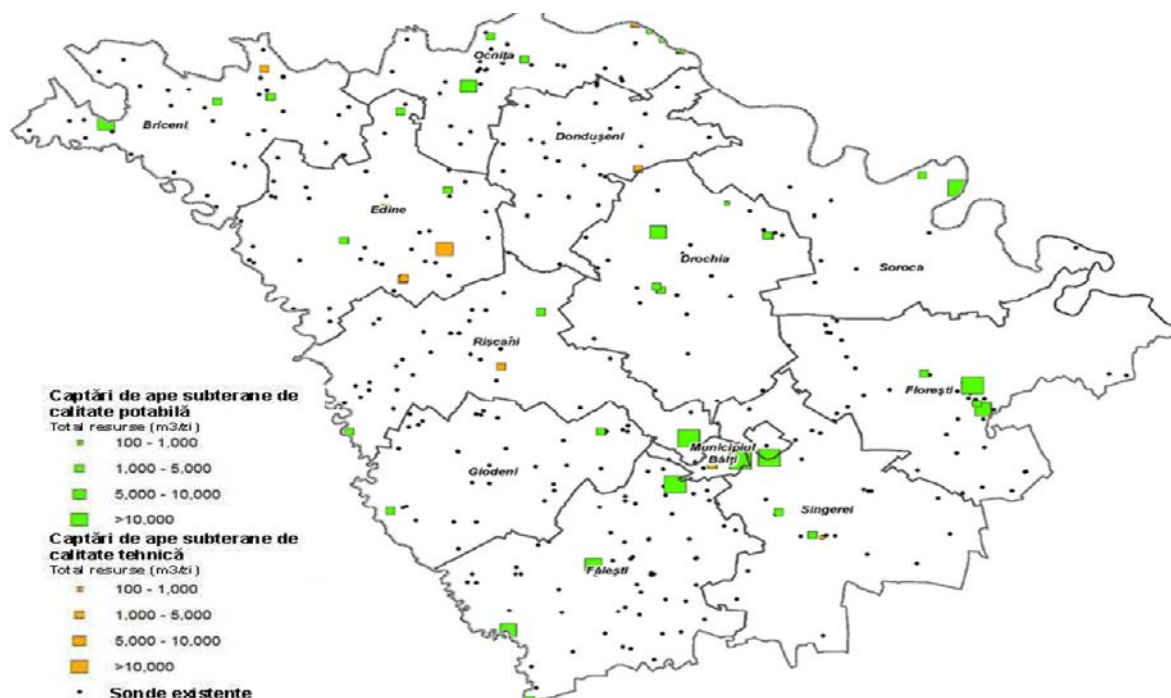
1.3. Calitatea serviciilor

Populația raionului Fălești are acces la sursele de apă de suprafață și apele subterane. Rețeaua hidrografică a raionului este formată din următoarele râuri: Prut, Camenca, Șovățul Mare și Șovățul Mic, Gîrla Mare, Soltoi, Lucaceni, Obreja, Gîrlișor, Comatui, Ciulucul Mare și Ciulucul de Mijloc și Răuțel. Suprafața sistemului hidrografic al raionului este de 318,6 km.

Principala sursă de apă de suprafață este râul Prut. Cu suportul Agenției de Dezvoltare Regională Nord au fost reluate lucrările de construcție a apeductului magistral Prut– Fălești, cu destinația - orașul Fălești și aprovizionarea cu apă potabilă din sursa de suprafață râul Prut a 18 localități, cu extindere în tot raionul Fălești și localități din raionul Ungheni. Actualmente, din 28,6 km de apeduct sunt construite 18,6 km, 10 km din apeduct urmând a fi construite din PE cu DN500.

Momentan, alimentarea cu apă a localităților din raionul Fălești se face din surse de apă subterane de adâncime, din fântâni de mină și din izvoare. Rezervele de ape subterane în raion de calitate potabilă se estimează la 28100 m³/zi, explorarea cărora ar permite asigurarea totală a populației în apă potabilă. Explorarea rezervelor de apă subterane pe raion nu este uniformă.

Figura 3. Resursele principale de apă subterană explorate

Sursa: GIZ/MLPS, Raportul privind resursele de apă disponibile, Gh. Jalalite, An. de Jong, 2013

Pe teritoriul raionului Fălești sunt 62 fântâni arteziene, dintre care 76% sunt amplasate în mediul rural. Din informația analizelor preliminare a acestor surse de apă pe raionul Fălești (sursa GIZ/GOPA, 2013) și conform datelor prezentate de Centrul de Sănătate Publică, calitatea apei se caracterizează prin depășirea concentrației de bor (B), amoniu (NH_4^+) și fluor (F), Sulfăți, Reziduu sec, Nitriți. Astfel în 20% din sonde apa nu corespunde normelor sanitare la componenta bor și la 33% la componenta fluor. Apa din orașul Fălești la fel nu corespunde standardelor în vigoare în Republica Moldova (HG nr.934 din 15.08.2007 cu privire la instituirea Sistemului informațional automatizat „Registrul de stat al apelor minerale naturale, potabile și băuturilor nealcoolice îmbuteliate”) pentru următorii indicatori: amoniac - depășire de 5,7 ori și fluor - depășire de 1,9 ori (Sursa: GIZ/MSPL SF GIZ/2015). Conform datelor din teren calitatea apei nu este conformă cu legislația în vigoare și este reprezentată în felul următor: în trei localități sursele de apă corespund standardelor de calitate, în 6 localități nu corespund la un indice, în 13 localități nu corespund la doi indici și 9 localități nu corespund la trei indicatori și mai mult. Astfel, cea mai eficientă soluție constituie extinderea apeductului Prut-Fălești către toate localitățile raionului Fălești.

Operatorii nu folosesc tehnologii de tratare a apei livrată consumatorilor raionului Fălești pentru a diminua parametrii chimici care depășesc normativele pentru apă potabilă. Informația detaliată cu privire la calitatea apei din apeductele localităților raionului Fălești este prezentată în Anexa 1.

Continuitatea prestării serviciului de alimentare cu apă către consumatorii raionului Fălești este permanentă - 24/24 ore, cu excepția localității Lucăreni – 3/24 ore.

În orașul Fălești stația de epurare este construită cu componenta tehnologică mecanică, biologică și terțiară, iar **calitatea apei deversate** este neuniformă. Din cauza uzurii excesive și a volumelor mici de ape care intră în stație, apă la ieșire din stație depășește indicele de azot amoniacal (NH_4^+) de 6,6 ori indicatori stabiliți prin HG nr. 950 din 25.11.2013 (Sursa: GIZ/MSPL SF GIZ/2015). Stația de epurare a apelor uzate este amplasată la 3 km spre de sud-est de la centrul orașului și a fost dată în exploatare în anul 1981 cu capacitatea de 10.000 m³/zi. În anul 1995 stația de epurare a apelor uzate a fost reconstruită și în prezent capacitatea stației constituie 500 m³/zi. Pe an cca 160,5 -170 mii m³ ape

reziduale la stația din orașul Fălești se epurează. Stația de tratare a apei este construită în sectorul Gara Fălești, capacitatea de proiect fiind de 2.400 m³ /zi.

1.4. Starea infrastructurii

1.4.1. Alimentarea cu apă

Infrastructura rețelelor de alimentare cu apă și canalizare în baza analizei informației din chestionar a fost apreciată ca insuficientă pentru atingerea obiectivelor stabilite în Regiunea de Dezvoltare Nord. Lungimea sistemelor de alimentare cu apă în raionul Fălești constituie 400,7 km, dintre care 64,27 km sunt din fontă, 15 km din oțel, 300,9 km din HDPE și alte tipuri - 20,5 km. Sistemele de alimentare cu apă din localitățile rurale a raionului sunt construite pe parcursul anilor 1979 – 2017, preponderent în perioada 2011-2018 sau 62% din rețele și au un grad relativ de uzură. Astfel, la nivel raional, conform datelor colectate necesită a fi reabilitate cca 78 km din sistemul actual de alimentare cu apă, iar 157,2 km extinse.

Figura 4. Tipul rețelelor de alimentare cu apă

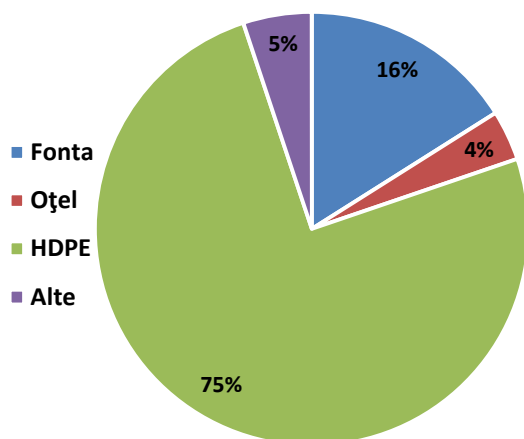
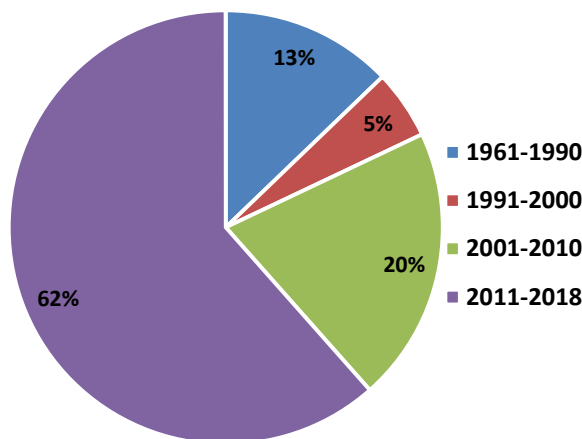

Figura 5. Anul construcției rețelelor de apă, localități

Sursa:

Localitățile rurale a raionului dispun de sisteme de alimentare cu apă care sunt construite preponderent pe parcursul ultimilor ani (2000- 2017) și nu au în general un grad înalt de uzură, excepție 4 surse - Catranic, Ciolacu Nou, Logofteni, Musteața. Lungimea sistemelor de apeduct din zona rurală constituie de 355,912 km, dintre care 5,5% sunt construite din fontă, 4,2% din oțel și 84,5% din HDPE și necesită a fi reabilitate 50,2 km. În calitate de rezervoare de apă predomină turnuri de tip Rojnovschii și se caracterizează ca stare satisfăcătoare, iar cele 42 de pompe sunt mai noi, deoarece și sistemele de apă sunt comparativ noi.

Sistemul de alimentare cu apă a orașului Fălești are un grad avansat de uzură fiind construit în perioada anilor 1961- 1979 (vechimea țevelor 39 – 57 ani). Lungimea totală a rețelelor de distribuție în orașul Fălești este de 44.77 km din fontă, pierderile de apă în rețea alcătuind 41%, iar consumul de apă specific – 16,67 l/pers ce depășesc apa medie furnizată pe an la un locuitor RDN (9,4 m³/an), dar echivalentă nivelului național (17,0 m³/an). Reabilitarea a 32 km din sistemul de alimentare cu apă vor diminua pierderile suportate, inclusiv implementarea sistemelor de automatizare SCADA pentru monitorizarea și dirijarea proceselor tehnologice de AAC.

Pompele în orașul Fălești sunt vechi. Captarea apei în orașul Fălești și sectorul Gara Fălești este compusă din douăzeci și două (22) sonde forate la o adâncime medie de 200 m, dintre care nouă (9) sonde sunt în operare. La sursă (9 sonde) sunt instalate pompe de tip ĂȚV. Sursa de apă (captările) sunt vechi și necesită reparații. La stația de pompare (SP-4) sunt instalate pompe de tip KM din anul producerii 1961, 1963, 1968. Rezervoarele de apă din Fălești sunt construite în anii 1972, 1978 (3 la număr). Starea tehnică a rezervoarelor se apreciază ca nesatisfăcătoare.

În cadrul proiectului „Modernizarea Serviciilor Publice Locale în Republica Moldova”, implementat cu suportul Agenției de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ) în parteneriat cu Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului și sprijinit financiar de Ministerul German pentru Cooperare Economică și Dezvoltare, Guvernul Suediei, Guvernul României și Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare va fi reabilitat și extins sistemul de aprovizionare cu apă în localitatea Fălești: - 17,5 km rețele de apeduct (11,5 km rețele de alimentare cu apă reabilite, 2,6 km rețele de aducțiune construite și 2,4 km extinse) și 1646 de bransamente. Lucrările se preconizează a fi finalizate până la sfârșitul anului 2018.

1.4.2. Canalizare

Lungimea rețelelor de canalizare a raionului constituie 55 km (35 km sunt din fontă, 0,5 km din oțel, 19,5 km din PVC), dintre care 21,2 km necesită a fi reabilite, iar 73,5 km extinse.

Figura 6. Tipul rețelelor de canalizare

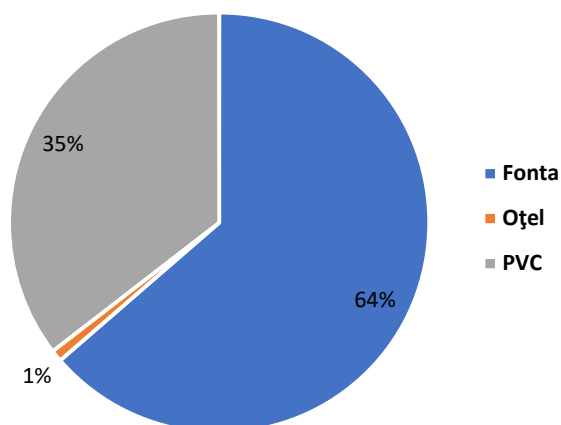
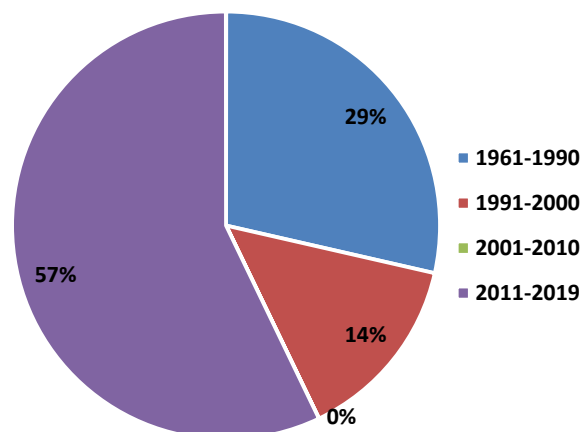

Figura 7. Anul construcției rețelelor de canalizare, localități

La nivel local sistemele de canalizare centralizate rurale existente din două localități deservește doar instituții sociale locale și necesită de a fi înlocuite, prin extindere către toți locuitorii satului:

- în Glinjeni sistemul de canalizare cu o lungime de 3,2 km din fontă a fost construit în anul 1969, iar stația de epurare are o capacitate de lucru de 25 m³/zi.
- în Musteața sistemul de canalizare constituie 0,5 km (din anul 1992) și stație de epurare cu capacitatea de 3,5 m³/zi.

În satul Chetriș sistemul de canalizare centralizat este în construcție (8 km).

În orașul **Fălești** este pus în aplicare **sistemul de canalizare** separativ, când prin două rețele independente se colectează și se evacuează apele uzate menajere, inclusiv industriale și apele meteorice. Sistemul de canalizare a orașului Fălești este format din rețele de canalizare gravitaționale (lungimea de 24202 m), rețele de canalizare sub presiune (7571 m), 2 stații de pompare a apelor uzate și o stație de epurare (cu capacitatea de 700 m³/zi). Calitatea apelor uzate efluente de la stația de epurare nu corespunde cerințelor normative în vigoare și sunt calificate ca „epurate insuficient”

pentru indicatorul azot amoniacal (NH₄⁺). Este necesar de a reabilita 18 km și extinde 20 km a sistemului de colectare a apei uzate Î.M. „Direcția de Producere a Gospodăriei Comunale și de Locuințe „Fălești”. Rețelele de canalizare din oraș sunt confecționate din oțel, fontă, asbociment, ceramică, PVC. Toate țevile (cu excepția celor din PVC) depășesc vârsta de 30 de ani. Orașul dispune de două stații de pompare a apelor reziduale, fiind montate pompe cu anul producerii 1989, 1991. Stațiile de pompare cu utilajul său și stația de epurare au un grad de uzură foarte ridicat.

Starea infrastructurii AAC existente diferă considerabil de la zona urbană la cea rurală. În ultimii ani, în special datorită finanțărilor din partea donatorilor (FEN, FNDR, FISM, UIPAC, GIZ, Guvernul Republicii Cehe), se atestă o dinamică pozitivă în sector. Astfel, 54% din cele 33 de primării (vezi Anexa 3.) au beneficiat de suportul financiar al donatorilor, în mod special următoarele primării: Bocani, Călinești, Călugăr, s. Chetriș, Făleștii Noi, Glinjeni, Hîncești, Horești, Ișcalău, Izvoare, Musteața, Natalievca, Navîrneț, Obreja Veche, Pînzăreni, Răuțel, Risipeni, Sărata Veche. Valoarea proiectelor implementate /sau în curs de implementare au constituit 153610 mii lei, dintre care cele mai mari proiecte au fost atrase în Călugăr, Chetriș și Obreja Veche.

1.5. Eficiența operațională

În raionul Fălești funcționează 24 de operatori în baza a două **forme organizatorico - juridice**: Întreprindere Municipală (22 dintre care 4% constituie operatorul urban) și Asociație Obștească (2) (Anexa nr. 4. Lista operatorilor AAC). Două întreprinderi municipale existente din localitățile Risipeni și Pîrlița momentan nu sunt funcționale, deoarece sistemele centralizate de aprovizionare cu apă sunt în construcție. Majoritatea operatorilor nu corespund cerințelor legislației în vigoare în calitate de operator prestări servicii apă și canalizare. Prevederile Legii nr. 303 din 13.12.2013 stabilesc cerințe noi în relațiile prestator de servicii - consumator, prestator de servicii - proprietarul sistemelor de apeduct și canalizare. Întreprinderile municipale în calitate de prestatori de servicii apă și canalizare la nivel local elaborează diverse documente: Contractul de delegare a gestiunii serviciului de alimentare cu apă și canalizare, Regulamentul privind folosirea sistemelor comunale de alimentare cu apă și canalizare, Regulamentul privind recepționarea apelor uzate, etc. dar nu respectă prevederile legislației în vigoare.

Per total, cei 24 de **operatori prestează servicii** apă către 35166 persoane sau 14729 gospodării casnice, dintre care 40,8% constituie gospodării din mediul urban. Majoritatea operatorilor prestează doar servicii de apă-canal, excepție trei operatori (Fălești, Bocani și Natalievca) ce prestează și alte servicii, inclusiv **servicii de salubritate**.

La nivel de raion, în cele 33 APL de nivelul I, doar în 8 (Călugăr, Egorovca, Făleștii Noi, Hîncești, Mărăndeni, Obreja Veche, Răuțel și Taxobeni) **nu sunt înregistrate întreprinderi municipale**.

Nici un operator la moment (i) nu are tarifele la serviciile prestate calculate și aprobate în baza metodologiei de calcul elaborată de ANRE, excepție Î.M. „Direcția de Producere a Gospodăriei Comunale și de Locuințe „Fălești”⁶” (ii) nu are încheiat contract de delegare a gestiunii serviciilor apă și canalizare aprobat de către consiliile locale.

Cinci operatori din primăriile Albinețul Vechi, Catranîc, Fălești, Pruteni și Scumpia au declarat că dețin **licența de operare** de a presta servicii apă și canalizare, doi operatori din Fălești și Catranic dispun de **autorizația de mediu**, operatorul din Fălești a prezentat setul de documente care se află la

⁶ Raport privind starea actuală a sectorului alimentare cu apă și canalizare în Regiunea de Dezvoltare Nord, Proiectul ID EMENA –MDA 17GIZ 4046

examinare. Nici un operator nu intenționează de a schimba forma organizatorico - juridică, excepție operatorul din Pîrlița.

În cadrul a 22 ÎM și 2 asociații sunt angajați 160 de persoane, dintre care 76% sunt angajați cu normă întreagă, ceea ce constituie 11,44 angajați general/14,1 angajați urban/ 9,42 angajați mediul rural. Astfel, din cei 24 de operatori doar unul – ÎM Fălești "Direcția de producere a gospodăriei comunale și de locuințe" deține 53% din personalul angajat în raion sau 85 persoane, dintre care 96% cu normă întreagă. Pentru compania de apă din Fălești numărul de angajați la o mie de abonați este de 14 persoane, ceea ce este extrem de mult, deoarece cifra optimală ar trebui să fie 5 – 5,5 personal. Toți operatorii suferă de lipsa de specialiști cu studii superioare în domeniul gestionării sistemelor de apă și canalizare (doar 14 specialiști cu studii superioare activează în cadrul întreprinderilor municipale din zona rurală sau 9% din angajați). Conform Raportului privind starea actuală a sectorului alimentarea cu apă și canalizare în Regiunea de Dezvoltare Nord Î.M. „Direcția de Producere a Gospodăriei Comunale și de Locuințe,, Fălești” consideră că problemele cu care se confruntă ce țin de calitatea angajaților este lipsa personalului calificat, insatisfacția potențialilor angajați cu privire la salariul propus și necesitatea de instruire. Printre subiectele de instruire au fost indicate următoarele: managementul financiar, probleme actuale de contabilitate și impozitare, legislație, managementul energetic, gestionare proiecte investiționale, metode de tratare a apei potabile și a apei uzate, materiale pentru reabilitare și reparare, repararea și exploatarea echipamentului electric, proiectarea rețelelor ingineresti, recuperarea creanțelor, aparate de măsură și controlul automatizat.

Dotarea întreprinderilor cu tehnică specială este foarte slabă, excepție Î.M. "Direcția de producere a gospodăriei comunale și de locuințe" din Fălești, ce deține excavator (1), camion (1), mașini de intervenție (2), aparate sudură oțel (2) și PE (1), set instrumente pentru intervenție în caz de avarie (2), pompe mobile și generatoare (1), compresor și mașină pentru asfalt.

Luând în considerație faptul că, majoritatea întreprinderilor prestează un număr îngust de servicii (apă) către un număr mic de beneficiari, ei nu dețin capacitate instituțională sau tehnică.

Din numărul de întreprinderi existent ce prestează servicii apă și canalizare doar **Î.M. „Direcția de Producere a Gospodăriei Comunale și de Locuințe,, Fălești ”** deține capacitate să se dezvolte într-un **operator regional** (OpR) în cel mai scurt timp. 30 de primării sau 90% APL din raion consideră regionalizarea serviciilor apă și canalizare unica soluție de a efectua un salt calitativ în serviciile prestate și în extinderea serviciilor în raion. Necesitatea regionalizării în sectorul de apă și sanitație rezultă din următoarele motive:

- Rațiuni de integrare europeană - conformarea cu standardele de mediu stabilite;
- Rațiuni economice - folosirea economiilor la scară pentru reducerea costurilor de investiții și de operare;
- Rațiuni de solidaritate:
 - ❖ Comunitățile mici și mijlocii nu au capacitatea de pregătire și implementare a proiectelor, și de operare a investițiilor.
 - ❖ Orașele mari au capacitatea de a-și susține din surse proprii investițiile necesare (fără asocierea cu localitățile mai mici, nu vor beneficia de fonduri nerambursabile).
 - ❖ Rațiuni de viabilitate - viabilitatea investiției (rezultatul analizei economico - financiare) – nu poate fi demonstrată în majoritatea localităților mici (cu datorii istorice și fără experiența necesară).

Ca urmare a regionalizării sistemelor de alimentare cu apă și canalizare vor fi generate următoarele avantaje:

- Furnizarea serviciilor la nivel regional prin sisteme integrate și cu un management mai profesionist duce în timp la reducerea pierderilor de apă, promovarea conservării resurselor, minimizarea investițiilor și protecția surselor de apă;

- Creșterea capacității de pregătire și implementare a proiectelor de investiții precum și a capacității de negociere a finanțării;
- Îmbunătățirea calității serviciilor furnizate, a relației cu clienții și a percepției acestora privind operatorii;
- Realizarea de economii de scară cu impact asupra eficientizării anumitor categorii de costuri: centralizarea activității de facturare și managementul financiar, unitatea de implementare a proiectelor la nivel regional, managementul laboratoarelor la nivel regional etc.;
- Conducerea activității prin folosirea instrumentelor de management moderne și eficiente și reducerea implicării factorului politic în desfășurarea activității.

Trei localități rurale sunt implicate în **proiectul regional** ”Extinderea și regionalizarea infrastructurii de alimentare cu apă și canalizare în satele Răuțel, Mărăndeni și Pîrlița din raionul Fălești” prin construcția a 4,7 km aducțiune comună; 11 km apeduct s. Răuțel; 6,0 km apeduct s. Pîrlița și conectarea la apeductul din Bălți cu o valoare de 1252,7 mii lei.

În localitățile rurale din raion, cu sistem de alimentare cu apă, evidența consumatorilor de apă se duce în baza numărului de gospodării. 100% din bransamentele consumatorilor din 17 localități sunt dotate cu contoare de apă, ce permite o evidență corespunzătoare a consumului de apă, iar în celelalte 14 localități procentul dotării cu contoare diferă (Glinjeni - 75%, Catranic – 11%, Sărata Veche - 40%, Scumpia – 25%).

Facturile sunt achitate integral (100%) în unsprezece localități, și parțial în zece, dintre care în trei (3) – 95%, în patru (4) – 85%, în două (2) – 70% și în una (1) 60%. Măsurile luate de operatorii AAC față de consumatorii care nu achita facturile includ următoarele: preîntâmpinare, avertizări, deconectări și adresări în instanța de judecată.

La moment, în raion **tariful mediu** pentru **apă** constituie 13,9 MDL/m³ pentru consumatori casnici și 20,4 MDL/m³ consumatori non-casnici. Pentru **canalizare** beneficiarii din mediul urban achită 10,7 MDL/m³ (consumatori casnici) și 26,6 MDL/m³ (consumatori non-casnici). În 17 localități tariful aprobat integral **acoperă cheltuielile**, în restul localităților parțial – cca 80%, fiind aprobat/revizuit în perioada 2011-2013 (de către 5 localități), 2014 - 2015 (4 localități), 2016 - 2017 (8 localități) și în anul current (2 localități). Toți operatorii aprobă tarifele în cadrul ședințelor consiliilor locale. Î.M. „Direcția de Producere a Gospodăriei Comunale și de Locuințe,, Fălești” în anul current va revizui tarifele stabilite în anul 2013.

1.6. Aspecte sociale și de gen

În prezent, standardul de viață din mediul rural diferă de cel din orașe prin perspective economice mai limitate, venituri mai mici pe cap de locuitor și acces dificil la serviciile de apă și de canalizare. Astfel, există o nevoie de a extinde serviciile de apă și de canalizare în comunitățile rurale, ceea ce va contribui la creșterea calității vieții și a condițiilor de trai în zonele rurale, alături de cele din mediul urban. Din punct de vedere social, raionul se confruntă cu trei probleme, cu impact major asupra procesului de dezvoltare a serviciilor de apă și canalizare:

- *Migrația umană și îmbătrânirea populației.* La nivel de raion cca 20% din populația localităților este plecată permanent sau sezonier peste hotarele Republicii Moldova (preponderent Rusia (bărbații) și Italia (femeile)), iar migrația internă 10-14 plecați la 1000 locuitori, ceea ce influențează consumul serviciilor de apă și canalizare. În 2017, 18% din populația raionului Fălești are peste 61 de ani inclusiv, ceea ce denotă că populația este îmbătrânită din punct de vedere demografic.
- *Veniturile.* În anul 2016, salariul mediu lunar brut a populației raionului a constituit 3.719 MDL (femei – 3.670 și bărbați – 3.790) sau 88% din regiunea Nord, iar pensia medie pentru limita de vârstă a constituit 1.192 MDL (femei – 1.150 și bărbați 1.290) sau 96% din pensia

medie a regiunii. Regiunea Nord deține cele mai mari salarii și pensii din regiunile de dezvoltare, salariul mediu în RM constituind 5.000 MDL, iar pensia 1.301 MDL⁷.

- *Angajare în câmpul muncii.* La nivel raional circa 80% din populație locuiește în zona rurală, ceea ce înseamnă locuri de muncă insuficiente, lipsa oportunităților de angajare în câmpul muncii și ocuparea informală preponderent în activități agricole de subzistență. Aproximativ 50% din populația ocupată rurală este antrenată în munci agricole, în același timp salariul mediu în agricultură este cu 34% mai mic decât media pe țară (2016).

În conformitate cu practica internațională, costul pe cap de locuitor pentru ambele servicii de AAC nu trebuie să depășească 3.5 - 4% din venitul mediu al unei familii (gospodării) sau cca 300 lei/gospodărie per lună. De asemenea, conform prevederilor Strategiei de Alimentare cu Apă și Sanitație (2014-2028) la stabilirea tarifelor serviciilor de alimentare cu apă și sanitație, se va lua în considerare capacitatea de plată a consumatorilor, cu un reper de 3-5% din venitul mediu al unei gospodării.

Luând în considerație îmbătrânirea populației din punct de vedere demografic, cheltuielile medii pentru întreținerea locuinței (392 MDL/persoană sau 19,5% din cheltuielile de consum) și capacitatea financiară a populației, prestarea serviciilor la standarde minime de calitate și achitarea lor față de prestatorul de servicii ar trebui să se încadreze în următoarele sume:

- 1) consum de apă/lună de o persoană 50 litri/zi x 30 zile = 1,5 m³ /lună;
- 2) în zona rurală un beneficiar va achita:
 - servicii apă - 27,3 lei/lună;
 - servicii apă și canalizare - 46,8 lei/lună;
- 3) în zona rurală pentru o familie formată din 3 membri:
 - apa va costa - 72,9 lei/lună;
 - apă și canalizare vor costa 140,4 lei/lună;
- 4) în zona urbană o persoană va achita servicii:
 - apă - 34,5 lei/lună;
 - apă și canalizare - 74,4 lei/lună;
- 5) în zona urbană pentru o familie formată din 3 membri:
 - apa - 103,5 lei/lună;
 - apă și canalizare - 223,2 lei/lună.

În prezent, tariful mediu pentru apă este de 17,5 MDL/m³, inclusiv 23 lei/m³ – în zona urbană și 16,8 MDL/m³ – în zona rurală. Tariful mediu pentru canalizare, instituit în localitățile existente este de 18,6 MDL/m³ pentru mediul urban. În mediul rural sistemul de canalizare centralizat urmează a fi date în exploatare și instituite tarifele.

La nivel local pentru familiile socialmente-vulnerabile nu este prevăzut suport în accesarea serviciului de AAC, excepție primăria Musteța.

Genul, spre deosebire de sexul biologic, se referă la rolurile sociale adoptate și atribuite bărbaților și femeilor. Există mai multe roluri diferite de gen, care variază în funcție de diferențele culturale, istorice și circumstanțe economice. Rolurile de gen sunt adesea strâns legate de drepturile și obligațiile femeilor și bărbaților într-o societate dată, precum și de relațiile de putere dintre ei.

Egalitate dintre sexe înseamnă că femeile și bărbații să se bucure de același statut. Acest lucru implică faptul că aceștia au condiții egale pentru exercitarea drepturilor omului și realizarea potențialului lor de a contribui la dezvoltarea națională, politică, economică, socială și culturală. De obicei, femeile și bărbații au roluri diferite în activitățile specifice domeniului de apă și de canalizare,

⁷ <http://statistica.md/>

aceste diferențe sunt mai evidente în zonele rurale. Femeile sunt de cele mai multe ori utilizatorii, furnizorii și gestionarii apei în gospodăriile rurale și sunt gardienii igienei în gospodărie. În cazul în care sistemul de apă se defectează, femeile, nu bărbații, vor fi cel mai probabil afectate, deoarece ar trebui să se deplaseze mai departe pentru apă sau să folosească alte mijloace pentru a satisface nevoile de apă și de canalizare în gospodărie.

Abordând diferitele priorități ale bărbaților și femeilor în activitățile AAC, se îmbunătățește calitatea și durabilitatea proiectelor AAC, de exemplu:

- Proiectarea și amplasarea facilităților de AAC vor reflecta mai bine nevoile diferite ale femeilor și bărbaților, iar amplasarea corectă a instalațiilor sanitare este deosebit de importantă, deoarece igiena este de multe ori subiectul sensibilității culturale care, de obicei, diferă între bărbați și femei;
- Nevoile femeilor pentru apă devin mai mult un punct central al unui proiect AAC și sunt adesea legate de activități la scară mică (grădinarit, uz casnic, creșterea de animale la scară mică), vitale pentru gospodărie;
- Abilitățile financiare ale femeilor le fac pe acestea candidații ideali în economisirea și gestionarea resurselor pentru funcționarea continuă și întreținerea instalațiilor interioare de AAC;
- Cererea de instalații sanitare este mare, deoarece este recunoscută dorința puternică a femeilor și bărbaților de a avea instalații private, convenabile și sigure pentru ei și copiii lor;
- Există beneficii mari pentru sănătate, deoarece toți membrii comunității (bărbați, femei și copii) sunt implicați.

Partea II. Strategia de Dezvoltare

2.1. Obiectivul sectorial de dezvoltare

Conform Programului Regional Sectorial de alimentare cu apă și de canalizare pentru Regiunea Nord, pînă în 2020 în raionul Fălești vor fi asigurate condiții de acces la servicii sigure, suportabile și durabile de aprovizionare cu apă potabilă pentru 90% din populația urbană și 23% din populația rurală, alimentate atît pe grupuri de localități prin apeducte regionale din sursele de apă (de suprafață), cît și prin soluții locale din surse subterane. Concomitent, se vor asigura serviciile suportabile și durabile de canalizare pentru 80% din populația urbană și 22% din populația rurală, apele uzate fiind tratate conform normelor în vigoare la stație de epurare regională, cît și la stații locale, asigurând condițiile sanitare și de mediu ale raionului.

Transpunerea obiectivelor strategice naționale și regionale peste nivelul actual de dezvoltare a sectorului în raionul Fălești relevă că:

- După nivelul actual de acoperire cu servicii de alimentare cu apă (cca 39,4% raion, dintre care 84% în mediul urban și 28% mediul rural) raionul pentru a atinge dezideratul regional fixat pentru anul 2020 - 90% din populația urbană și 23% din populația rurală practic este atins.
- Contrar procentului ridicat de acoperire cu sisteme de apeduct, apa livrată este în majoritate de calitate joasă și nu corespunde criteriilor față de apă potabilă.
- După nivelul de acoperire cu servicii de canalizare, raionul (8,4% din populația raionului acoperită, dintre care 41,7% din populația urbană și 0% din populația rurală) este sub media planificată 80% din populația urbană și 23% din populația rurală a raionului.

Pornind de la obiectivele naționale și regionale **obiectivul sectorial de dezvoltare** a domeniului AAC pe termen mediu pînă în anul 2025 pentru raionul Fălești:

Crearea unui sistem de alimentare cu apă, bazat pe diferite surse de apă (de adâncime și de suprafață), și de canalizare centralizat, care va acoperi teritoriul raionului, bazat pe capacitatea de gestionare durabilă a unui operator regional.

Indicatorii – țintă pe termen mediu stabiliți în conformitate cu

Obiectivele Regiunii de Dezvoltare Nord și Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului (2020, 2025)

	UM	Situația la zi, 2018	RDN 2020	Obiectiv CR Fălești, 2020	ODM 2025	Obiectiv CR Fălești 2025
Rata de acces a populației la sisteme îmbunătățite de alimentare cu apă potabilă pe raion	%	39,4	47	43	80	55
Populație urbană	%	84	90	87		96
Populație rurală	%	28	23	31,9		44
Rata de acces a populației la sisteme îmbunătățite de sanitație pe raion	%	8,4	43	9,3	65	22,7
Populație urbană	%	41,7	80	51,7		94
Populație rurală	%	0	22	0,84		3,7

Întru realizarea acestui obiectiv, pe termen mediu (2025), Republica Moldova s-a angajat⁸ deja să reușească asigurarea a peste 80% din populația țării cu servicii de alimentare centralizată cu apă și cel puțin 65% - cu servicii de canalizare, iar CR va tinde să asigure 55% din populația raionului cu servicii de alimentare centralizată cu apă și 22,7% cu servicii de canalizare.

2.2. Priorități de dezvoltare

Elaborarea și implementarea unui proiect de infrastructură pentru sectorul alimentare cu apă și sanitație trebuie să beneficieze de:

- a. angajamentul preliminar al comunităților și al companiilor de apă vizate pentru acoperirea costului serviciilor care urmează să fie prestate (acord sau contract privind tarifele serviciilor);
- b. asigurarea tuturor fondurilor necesare pentru întreaga investiție (angajament de finanțare multianuală pentru sursele de finanțare locale și angajamentul de finanțare al donatorilor străini, acolo unde este cazul).

Investițiile vor fi alocate în mod prioritar comunităților urbane mari unde deja există rețele care trebuie să fie renovate și extinse. Planificarea și îmbunătățirea infrastructurii de alimentare cu apă și sanitație se va baza pe următoarele abordări:

1. elaborarea planurilor de alimentare cu apă și sanitație necesară în fiecare comunitate, împreună cu o metodologie de stabilire a priorităților;
2. elaborarea unui plan operațional pe termen scurt, mediu sau lung de investiții în domeniu în vederea mobilizării resurselor financiare necesare pentru planificarea investițiilor, ce va fi inclus în Cadrul bugetar pe termen mediu (CBTM) conform priorităților stabilite în planurile disponibile și în planurile de dezvoltare regională și raională. Din 2019, suportul bugetar pentru sector să crească până la 1,2% din veniturile bugetelor locale pentru următorii cinci ani, cu o creștere viitoare graduală la fiecare cinci ani;
3. examinarea posibilității creării unui fond de co-finanțare pentru infrastructura de alimentare cu apă și sanitație, care să fie gestionat/exploatat de către administrațiile locale, planuri de alimentare cu apă și sanitație, studii de fezabilitate, proiecte tehnice și documentații de licitație.

La stabilirea priorităților pentru îmbunătățirea infrastructurii se vor lua în calcul comunitățile din zona acoperită de planuri de alimentare cu apă și sanitație. Criteriile de priorizare vor include:

- a) reducerea mortalității populației prin boli posibil asociate apei, în special pentru grupurile vulnerabile;
- b) atingerea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului în ceea ce privește domeniul alimentării cu apă și sanitației prin creșterea acoperirii populației cu servicii de alimentare cu apă potabilă sigură și sanitație adecvată;
- c) stoparea/reducerea deteriorării infrastructurii care deservește în prezent un număr mare de locuitori și îmbunătățirea eficienței sistemelor existente prin reabilitarea lor adecvată;
- d) reducerea semnificativă a deversării de apă poluată în corpurile de apă utilizate ca surse de apă potabilă pe plan intern sau în context transfrontalier;

Pentru finanțarea proiectelor se vor folosi următoarele **criterii-cadru**:

- interes și angajament din partea comunității(ilor) vizate;
- capacitatea comunităților vizate de a-și mobiliza propriile resurse financiare, dar și alte resurse, pentru implementarea proiectelor;
- voința comunităților de a accepta creșterea tarifelor, astfel încât să acopere cheltuielile;
- voința întreprinderilor de apă-canal de a se reorganiza și a-și extinde aria de prestare a serviciului de alimentare cu apă și sanitație pentru a-și îmbunătăți eficiența.

⁸ Conform Strategiei naționale de alimentare cu apă și sanitație (2014 -2028), cel puțin 65% din populație trebuie să fie asigurată cu apă potabilă până în 2020 și cu canalizare până în 2025. Adițional, Strategia națională de mediu (2014-2023) prevede ca obiectiv asigurarea accesului a circa 80% din populație la servicii centralizate de alimentare cu apă și a circa 65 % la servicii de canalizare până în anul 2023.

La determinarea surselor de finanțare a investițiilor, vor fi luate în considerare următoarele principii: toate intrările financiare planificate din tarife, taxe și transferuri trebuie evaluate în raport cu costurile pe etapele ciclului de proiect pentru a garanta că fondurile și veniturile din tarife sunt disponibile pentru acoperirea serviciilor furnizate.

Dat fiind că în prezent costul real al serviciilor de apă și canalizare, care să conțină valoarea investițiilor și re-investițiilor, nu poate fi încasat de la toți consumatorii, se recomandă pentru construirea și operarea viitoarei infrastructuri de alimentare cu apă și sanitație, stabilirea și punerea în aplicație a unor **principii de bază**:

a) granturile (subvențiile) pentru investiții în domeniu trebuie acordate în mod prioritar localităților în care, conform studiului de fezabilitate, populația poate susține preponderent exploatarea sistemelor prin achitarea tarifelor;

b) atunci când o comunitate nu poate susține costurile de operare și întreținere a sistemului centralizat, trebuie planificate doar soluții individuale descentralizate sau semi-centralizate în conformitate cu voința utilizatorilor;

c) utilizatorii și beneficiarii trebuie să fie responsabili pentru acoperirea tuturor costurilor de operare și întreținere a sistemului centralizat din tarifele colectate, care trebuie ajustate periodic, în raport cu evoluția situației;

Norme și standarde clar definite vor impune autorităților locale utilizarea eficientă a resurselor, astfel încât nimeni să nu rămână fără conectare la apă potabilă și canalizare și fiecare să aibă acces cel puțin la un nivel de bază al acestor servicii.

2.3. Obiective Specifice

Obiectiv specific 1: *Crearea operatorului unic regional de AAC prin reorganizarea prin dezmembrare (separare) a Întreprinderii Municipale „Direcția de Producție a Gospodăriei Comunale și de Locuințe” Fălești și crearea SA”Apă Canal Fălești”.*

Modelul instituțional de regionalizare a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare pentru raionul Fălești are în componență două elemente cheie:

- a. Operatorul Regional (OpR);
- b. Contractul de delegare a gestiunii serviciului, care reglementează relația dintre operatorul regional și autoritățile publice locale.

Regionalizarea serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare va presupune extinderea ariei de deservire în toate localitățile din raion. Localitatea pivot va constitui centrul raional Fălești, ulterior satele unde există rețele de apă și canalizare, apoi, pe parcursul construcției a sistemelor noi de apeduct și canalizare extindere și în acele localități. Întreprinderea Municipală „Direcția de Producție a Gospodăriei Comunale și de Locuințe” Fălești va fi reorganizată prin dezmembrare (separare). În rezultat întreprinderea actuală va rămînea cu activitatea – prestări de servicii salubritate, amenajare, înverzire ș.a. în afară de servicii apă și canalizare. Serviciile apă și canalizare vor reveni întreprinderii nou formate SA”Apă Canal Fălești”.Astfel, în urma reorganizării prin dezmembrare prin separare vor activa două întreprinderi, cea cu denumirea vache ca întreprindere municipală și întreprindere nouă ca societate pe acțiuni. În cadrul întreprinderii nou formate va fi necesar de creat o structură nouă, secția tehnică, care va suplini din punct de vedere metodologic și tehnic administrația întreprinderii în procesul de regionalizare a serviciilor AAC.

Conceptul de regionalizare a unui serviciu de alimentare cu apă și de canalizare este bazat pe gestiunea rețelelor de apeduct și canalizare – proprietatea APL I în baza contractului de gestiune a serviciului. Pentru bunurile luate în gestiune operatorul va achita APL I o redevență, astfel bunurile respective vor fi luate în concesiune. APL I poate să fie deținătorul de acțiuni a operatorului de servicii apă și canalizare, dar poate și să nu fie. Acțiunile pot fi procurate contra bani de către APL I.

Un sistem public regional de alimentare cu apă și de canalizare reprezintă ansamblul tehnologic, operațional și managerial constituit prin punerea în comun a două sau mai multe sisteme locale de alimentare cu apă și de canalizare. Obiectivul principal al creării unui sistem public regional de alimentare cu apă și de canalizare îl reprezintă optimizarea serviciilor oferite prin utilizarea de resurse și facilități comune. Ca direcție strategică, este recomandabil ca operarea regională a serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare să acopere o zonă cel puțin 100.000 de locuitori și cât mai multe zone urbane dintr-un raion, mai multe raioane sau bazin hidrografic.

Obiectiv specific 2: *Clusterizarea localităților raionului pe baza cooperării APL I în cadrul unui sistem comun de management în AAC.*

Cooperarea intercomunitară (CIC) se referă la cooperarea între localități în scopul creșterii eficacității și eficienței serviciilor livrate (serviciile de aprovizionare cu apă și serviciile de canalizare). Un aspect important al CIC este regionalizarea serviciilor publice. Regionalizarea poate fi înțeleasă ca un clustering, sau o grupare a întreprinderilor care furnizează servicii publice cum ar fi serviciile de aprovizionare cu apă și serviciile de canalizare. Regionalizarea serviciilor publice este utilizată pentru a crește eficiența și a reduce costurile, prin utilizarea economiilor de scară, spre deosebire de utilizarea unor soluții individuale. Clusterul reprezintă o zonă geografică de localități care utilizează/dețin împreună infrastructura în domeniul AAC sau cooperează în cadrul unui sistem comun de management în AAC.

Etapa premergătoare formării clusterului (semnarea Acordului de cooperare inter-comunitară și aprobarea lui de către consiliile locale) constituie efectuarea unui Studiu de stabilire a disponibilității și necesităților cetățenilor localităților în construcția sistemelor de AAC. Se vor considera condiții optime de construcție și dezvoltare a sistemelor de AAC dacă ele corespund parametrilor prestabiliți:

1. Acceptul a 75% din gospodăriile locuibile a localității de a se conecta la rețelele de AAC care vor fi construite;
2. Acceptul de a achita contribuția înainte de a începe construcția sistemelor de apă în valoare de 3500 lei/gospodărie și 5000 lei/gospodărie la construcția sistemelor de canalizare. Baniile vor fi colectați de operator S.A. "Apă Canal Fălești" în baza contractelor de prestări servicii cu fiecare gospodărie, cu angajamentul de a construi bransamentul de apă/canalizare de la apeductul stradal/canalizare stradală, cu aducțiunea până în proprietatea viitorului consumator de servicii, cu instalarea căminului pentru nodul de măsurare/ căminului pentru canalizare, și a nodului de măsurare până la ieșirea din contor.
3. Acceptul achitării integrale a serviciilor prestate de apă și canalizare la tarifele stabilite, cu posibilitatea creșterii ulterioare.

Crearea clusterului se începe odată cu semnarea Acordului de cooperare inter-comunitară între APL-urile de nivelul I. În baza Acordului se va crea un organ de lucru prin delegarea competențelor persoanelor respective prin deciziile consiliilor locale (primari sau alte persoane) și fond de cofinanțare a planurilor de alimentare cu apă și sanitație, studii de fezabilitate, proiecte tehnice, documentații de licitație, și realizarea proiectelor comune în natură. Fondul acesta va fi completat anual (și pe parcursul anului – după posibilitate și necesitate) din bugetele locale pentru finanțarea măsurilor comune ale participanților CIC. Contribuția fiecărui participant va fi stabilită în comun în baza criteriilor elaborate și acceptate de toți.

Pentru inițierea procesului de cooperare inter comunitară Grupul de lucru a definit două cluster pe întreg raion. Clusterul A – va asocia acele primării care au decis (și la moment cooperează) în soluționarea problemei de alimentare cu apă din sursa gestionată de ÎM "Apă Canal" Bălți (sursa de suprafață apeductul Soroca – Bălți). Clusterul B – va asocia toate primăriile raionului Fălești care ca

obiectiv strategic vor avea conectarea la sursa apeductul Prut – Fălești. În urma studiului de fezabilitate pentru clusterul B va fi stabilită zona de fezabilitate bazată pe etapele de investiție. Pentru a nu defavoriza localitățile în soluționarea problemelor AAC în timp (rîndul la acces de finanțare) vor fi propuse formarea subclusterelor BA, BB, și posibil și altele.

În urma executării proiectelor de fezabilitate va fi identificată care schemă de asociere a APL I în clustere este mai fezabilă, lista investițiilor prioritare – care trebuie să se regăsească într-un plan de investiții prioritare aprobat de toți participanții din CIC din cluster. Obiectivele SF – stabilirea mărimii clusterelor, prin aprecierea cost-beneficiu și a localităților care corespund criteriilor-cadru pentru finanțarea proiectelor. În studiul de fezabilitate trebuie să se regăsească răspunsul la întrebările pentru fundamentarea și identificarea soluțiilor optime de delegare a gestiunii, precum și documentația de delegare a gestiunii.

În baza planului de acțiuni la nivel raional și a SF pentru fiecare cluster vor fi elaborate de CIC - Planul de acțiuni pentru fiecare cluster. Aceste planuri indică sursele propuse pentru finanțarea fiecărei acțiuni. Cele mai importante surse de finanțare pentru acoperirea necesarului de mijloace financiare trebuie să provină din veniturile bugetului de stat (prin intermediul fondului de dezvoltare regională și a fondului ecologic) și bugetelor locale, granturile și împrumuturile donatorilor străini, credite, precum și din contribuțiile gospodăriilor casnice. Totodată, veniturile generate din tarifele aplicate utilizatorilor trebuie, la fel, să contribuie la acoperirea costurilor investiționale. Mecanismul se regăsește în redevența care trebuie plătită de operator către APL – proprietarul sistemelor de apeduct și canalizare, pentru folosirea proprietății municipale. Această redevență, plătită de operatorul regional în bugetul local, prin deciziile APL le direcționează din nou în domeniul apă și canalizare în calitate de investiții conform planului propus de operator în cadrul primăriei date. Astfel apare o nouă abordare a tarifului la servicii AAC, când APL I și APL II pot găsi în tarif o sursă de investiție necesară dezvoltării domeniului pe termen scurt.

Implicarea APL I și APL II, aplicare instrumentelor de regionalizare a serviciilor de AAC și clusterizarea lor, aplicând principiile de prioritizare stabilite de cadrul strategic vor permite atingerea obiectivelor minime stabilite pentru dezvoltarea raionului pe termen mediu (anul 2025).

Obiectiv specific 3: *Modernizarea și extinderea rețelelor de apeduct în baza clusterelor formate, cu atingerea ratei de acces a populației raionului Fălești la servicii de alimentare cu apă potabilă până la 55 % până în anul 2025.*

Conform Strategiei naționale de aprovizionare cu apă și sanitație a Republicii Moldova (2014-2028) investițiile vor fi alocate în mod prioritar comunităților urbane mari unde deja există rețele care trebuie să fie renovate și extinse. Lucrările de proiectare a rețelelor de apeduct și construcția lor vor fi prioritate pentru anul 2019 și următorii ani.

În baza SF prevăzute în obiectivul specific 2 pe clustere de dezvoltare, va fi stabilită lista localităților după prioritate de investiții. Cele 18 primării (conform anexei nr.2), care pe parcursul ultimilor ani au avut proiecte în derulare a construcției sistemelor de apeduct trebuie să se regăsească în lista investițiilor proiectelor prioritare printre primele. Aceasta va da posibilitate în termeni cei mai scurți de a atinge prevederile obiectivului a ratei de acces la servicii de alimentare cu apă.

Conform Studiului de fezabilitate pentru proiectul „Îmbunătățirea serviciilor de apă și de canalizare în raionul Fălești (orașul Fălești, satul Făleștii Noi și satul Călugăr) elaborat în decembrie 2015 cu suportul GIZ, se propune o etapizare structurată a Programului de Investiții Prioritare (PIP) și crearea condițiilor necesare pentru implementarea viitoare a PIP în raionul Fălești. SF se concentrează în special pe implementarea primei faze a PIP - în dezvoltare ca lucrări de proiectare. Satele Făleștii Noi și Călugăr sunt (conform SF) incluse în faza a două de realizare. Toate aceste trei localități sunt tratate

ca un cluster bazat pe sursă de apă comună și un management regional comun. Acest model de abordare la soluționarea problemelor AAC în raion este propus pentru implementare.

La alegerea soluției potrivite de alimentare cu apă potabilă a localităților, în caietele de sarcini față de proiectanți - APL I din diverse cauze (lipsa de cunoștință în domeniu AAC, lipsa de consultanță calitativă, lipsa de viziuni regionale de rezolvare a problemei ș.a.) nu totdeauna iau în considerație soluțiile tehnico-economice identificate în cadrul studiilor de fezabilitate ca cele mai fezabile. De aceea, implicarea în acest proces - de a alege soluția cea mai potrivită din punct de vedere eficiență-cost, cost de exploatare, îi revine operatorului regional. Dar aceasta presupune că toate problemele legate de domeniul AAC pe viitor trebuie să fie efectuate cu participarea nemijlocită și obligatorie a operatorului regional. Acest lucru trebuie consfințit în deciziile consiliului raional, deciziile consiliilor locale și în Acordurile de cooperare inter-comunitară între APL I.

Rezultatele rezolvării problemelor AA a localităților pe viitor va depinde de gradul de organizare în fiecare cluster.

Pentru localitățile situate în clusterul B se propune construcția a trei stații de tratare a apei din apeductul Prut – Fălești cu alimentarea cu apă tratată a localităților (i) Taxobeni, Hrubna Nouă, Vrancești, Unteni, Lucăceni, Valea Ursului, Pruteni, Hîncești, Călinești, Chetriș (ii) Bocșa, Risipeni, Izvoare (iii) Musteața, Rediul de Sus, Rediul de Jos, Frumușica, Hîrtop, Scumpia, Călugăr.

Pentru atragerea investițiilor în domeniul alimentării cu apă potabilă, CR va întreprinde și alte măsuri decât cele aplicate până la moment (FEN, FDR, FNDR, GIZ) prin aplicarea proiectelor către diverși donatori, folosind în calitate de unitate de implementare structura nou formată a operatorului regional SA "Apă Canal Fălești" - secția tehnică. O altă opțiune constituie Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) și Banca Europeană pentru Investiții (BEI) cu sediul în Republica Moldova, ce finanțează proiecte de la 500 mii euro în baza studiilor efectuate prin creditare și componenta de grant (de 10 – 30% la suma acordată). Astfel de colaborare dă posibilitate de a face un salt calitativ enorm în rezolvarea problemelor de alimentare cu apă a raionului în termeni medii (de cinci ani).

Obiectiv specific 4: *Modernizarea și extinderea rețelelor de canalizare în baza clusterelor formate, cu atingerea ratei de acces a populației raionului Fălești la servicii de canalizare până la 23 % până în anul 2025*

Pentru atingerea obiectivului asumat și pornind de la prioritățile de finanțare vor fi efectuate lucrări de proiectare și construcție a rețelelor de canalizare din orașul Fălești, satele Făleștii Noi și Călugăr, care prevăd reabilitarea rețelelor și extinderea lor cu acoperire de acces a populației la serviciile respective a 94% din orașul Fălești și 100% în satele respective. Finanțarea dată se preconizează a fi efectuată din resursele alocate din surse externe sau donatori prin ADR în calitate de unitate de implementare a proiectului.

Următorul pas în atingerea obiectivului asumat reprezintă construcția rețelelor de canalizare în 6 primării a raionului din proiectele inițiate anterior (Bocani, Chetriș, Făleștii Noi, Obreja Veche, Risipeni, Sărata Veche).

Este prognozabil faptul că următoarele investiții în construcția rețelelor de canalizare pînă în anul 2025, în baza principiilor de finanțare stabilite, se vor efectua în localitățile care la moment dispun de sisteme centralizate de apă, adică primăriile: Albinețul Vechi, Catranîc, Ciolacul Nou, Hiliuți, Ilenuța, Logofteni, Pietrosu, Pompa, Pruteni, Scumpia. Am putea considera că acesta ar fi fost un obiectiv minimum pentru perioada pînă în anul 2025.

2.4. Planul de acțiuni

Obiectiv specific 1: Crearea operatorului unic regional de AAC prin reorganizarea prin dezmembrare (separare) a Întreprinderii Municipale „Direcția de Producție a Gospodăriei Comunale și de Locuințe” Fălești și crearea SA”Apă Canal Fălești”.

Proiect/Acțiune	Etapă de implementare	Cost estimativ, lei	Responsabil / Partener	Rezultate așteptate	Sursa de finanțare
Evaluarea fondurilor fixe a ÎM ”Direcția de Producție a Gospodăriei Comunale și de Locuințe” Fălești de către o companie ce deține licență de evaluare. Bunurile vor fi separate în trei grupe: bunuri cu destinația altor servicii decât AAC, bunuri cu destinația AAC în două liste după proprietate (domeniul public și privat)	Noiembrie 2018	30000	Întreprinderea municipală	<ul style="list-style-type: none"> Fondurile fixe a ÎM evaluate Bunuri în trei grupe: bunuri cu destinația altor servicii decât AAC, bunuri cu destinația AAC în două liste după proprietate (domeniul public și privat) separate 	Bugetul întreprinderii municipale
Avizarea tarifului la apă și canalizare de către ANRE pentru ”Direcția de Producție a Gospodăriei Comunale și de Locuințe” Fălești și aprobarea lui de consiliul orășenesc	Noiembrie 2018	Fără cost	Întreprinderea municipală	<ul style="list-style-type: none"> Tarife noi la AAC aprobate 	Fără sursă
Inițierea procedurii de creare a operatorului unic regional de AAC prin reorganizarea prin dezmembrare (separare) a Întreprinderii Municipale „Direcția de Producție a Gospodăriei Comunale și de Locuințe” Fălești și crearea SA”Apă Canal Fălești”.	Decembrie 2018	Fără cost	Consiliul orășenesc Fălești	<ul style="list-style-type: none"> Decizia consiliului orășenesc Fălești despre reorganizarea ”Direcția de Producție a Gospodăriei Comunale și de Locuințe” Fălești și crearea SA”Apă Canal Fălești” primită Fondul statutar al întreprinderii noi constituit din bunuri de domeniul AAC privat - aprobat Bunurile din domeniu public transmise 	Fără sursă

Proiect/Acțiune	Etapă de implementare	Cost estimativ, lei	Responsabil / Partener	Rezultate așteptate	Sursa de finanțare
				în concesiune	
Înregistrarea S.A. "Apă Canal Fălești" conform legislația în vigoare	Mai 2019	Costuri aferente înregistrării (pînă la 2000)	Consiliul orășenesc Fălești	<ul style="list-style-type: none"> • S.A. "Apă Canal Fălești" înregistrată 	Bugetul consiliului orășenesc care după începerea activității întreprinderii va fi rambursat de S.A.
Deciziile consiliilor locale din raion (deținătoare de ÎM prestatoare de servicii AAC) de a deveni acționari în întreprinderea nouă cu cota de participare în bani, lichidarea ÎM cu activitate prestări servicii AAC din localitățile rurale și/sau transmiterea bunurilor aferente serviciului în concesiune către S.A. "Apă Canal Fălești". Pot primi decizii de a deveni acționari și APL care la moment nu dispun de rețele de AAC.	Mai 2019	28600	Consiliile locale	<ul style="list-style-type: none"> • Deciziile consiliilor locale din raion (deținătoare de ÎM prestatoare de servicii AAC) de a deveni acționari în întreprinderea nouă cu cota de participare în bani aprobate • ÎM prestatoare de servicii AAC lichidate • Procedura înregistrării acționari în S.A. "Apă Canal Fălești" inițiată • Bunurile aferente serviciului AAC în concesiune către S.A. "Apă Canal Fălești" transmise 	APL
Decizia consiliului orășenesc Fălești pentru acceptul de noi acționari în S.A. "Apă Canal Fălești" și permisiunea de emisie a acțiunilor noi	Septembrie 2019	Fără cost	Consiliul orășenesc Fălești	<ul style="list-style-type: none"> • Decizia consiliului orășenesc Fălești pentru noi acționari în SA "Apă Canal Fălești" aprobată • Permisuniunea de emisie a acțiunilor noi primită • Numărul acționarilor majorați 	Fără sursă

Proiect/Acțiune	Etapă de implementare	Cost estimativ, lei	Responsabil / Partener	Rezultate așteptate	Sursa de finanțare
Transmiterea în concesiune a apeductului Prut – Fălești și a mijloacelor fixe aferente lui către S.A. "Apă Canal Fălești"	Iulie 2019	Fără cost	Consiliul raional Fălești	<ul style="list-style-type: none"> • Decizia consiliului raional Fălești de transmitere în concesiune a apeductului Prut – Fălești și a mijloacelor fixe aferente lui către S.A. "Apă Canal Fălești" aprobată • Decizia consiliului raional Fălești de a deveni acționar în S.A. "Apă Canal Fălești" aprobată • Gestiunea sistemului tehnologic apeductul Prut – Fălești preluată 	Fără sursă
Semnarea Contractului de delegare a gestiunii serviciului	Octombrie 2019	Fără cost	Consiliile locale	<ul style="list-style-type: none"> • Deciziile consiliilor locale care au transmis în concesiune sistemele de AAC către S.A. "Apă Canal Fălești" despre aprobarea semnării Contractului de delegare a gestiunii serviciului aprobate • Contractul de delegare a gestiunii serviciului semnat • Relații contractuale între proprietar și gestionar al sistemelor AAC instituite 	Fără sursă
Prestarea serviciilor AAC de către S.A. "Apă Canal Fălești" în clusterul B	Noiembrie 2019	Fără cost	APL și SA "Apă Canal Fălești"	<ul style="list-style-type: none"> • Operator regional în toate localitățile raionului din clusterul B creat 	Fără sursă
Consolidarea capacităților instituționale și tehnice a S.A. "Apă Canal Fălești"	Noiembrie 2019	-	APL de nivelul I, S.A. "Apă Canal Fălești"	<ul style="list-style-type: none"> • Plan de creștere a capacităților S.A. "Apă Canal Fălești" elaborat • APL și reprezentanții S.A. "Apă Canal Fălești" instruiți 	GIZ, APL de nivelul I și II, S.A. "Apă Canal Fălești"

Obiectiv specific 2: Clusterizarea localităților raionului pe baza cooperării APL I în cadrul unui sistem comun de management în AAC.

Proiect/Acțiune	Etapa de implementare	Cost estimativ, lei	Responsabil / Partener	Rezultate așteptate	Sursa de finanțare
Zonarea raionului pentru dezvoltarea CIC	Iulie 2018	Fără cost	Grupul de Lucru	<ul style="list-style-type: none"> • Decizia Grupului de Lucru de a defini două clustere pe teritoriul raionului Făleşti - A și B. • Clusterul B format din două subclustere BA și BB. 	Fără sursă
Semnarea Acordului de colaborare între APL I din clusterelor definite pentru finanțarea elaborării studiilor de fezabilitate	Octombrie 2018	Fără cost	Aparatul CR, Consiliile locale din clusterelor definite A, B	<ul style="list-style-type: none"> • Procesul de cooperare intercomunitară în domeniul AAC demarat • Acordul de colaborare între APL I din clusterelor definite pentru finanțarea elaborării SF semnat 	Fără sursă
Chestionarea populației fiecărei localități din raion pentru stabilirea necesității în construcția sistemelor de AAC	Noiembrie 2018	Fără cost	Direcția construcție și gospodărie locativ comunală a CR, APL din raion	<ul style="list-style-type: none"> • Chestionarea populației localităților rurale a raionului executată și prelucrată • Localități care corespund criteriilor-cadru pentru finanțarea proiectelor AAC identificate 	Fără sursă
Perfectarea caietelor de sarcini pentru elaborarea studiilor de fezabilitate	Decembrie 2018	Fără cost	Direcția construcție și gospodărie locativ comunală a CR, APL din raion	<ul style="list-style-type: none"> • Caiete de sarcini pentru fiecare cluster în baza chestionarelor primite elaborate 	Fără sursă
Alocare pentru anul 2019 în bugetele APL I și APL II a resurselor financiare pentru domeniul AAC minimum de 1,2% din	Decembrie 2018	1.2% din bugetul fiecărui	Consiliile locale APL I și APL II	<ul style="list-style-type: none"> • Minimum 1,2% din bugetele APL I și APL II pentru domeniul AAC alocate Obiectivului din strategia (2014-2028) 	Bugetele locale

Proiect/Acțiune	Etapa de implementare	Cost estimativ, lei	Responsabil / Partener	Rezultate așteptate	Sursa de finanțare
bugetele sale		APL I și APL II		realizat	
Stabilirea în urma licitației a companiei (companiilor) care va/vor elabora studiul de fezabilitate pentru fiecare cluster	Februarie 2019	Fără cost	Direcția construcție și gospodăria locativ comunală a CR, APL din raion	<ul style="list-style-type: none"> • Licitație efectuată • Companie care va elabora SF stabilită 	Fără sursă
Crearea unui fond de co-finanțare pentru fiecare cluster pentru infrastructura de AAC	Februarie 2019	Fără cost	Consiliile locale APL I și APL II	Fond de co-finanțare pentru fiecare cluster pentru infrastructura de AAC creat	Fără sursă
În urma perfectării studiilor de fezabilitate stabilirea Planului de Investiții Prioritare (PIP)	Iunie 2019	Fără cost	Consiliile locale APL I și APL II ce au semnat Acordul de colaborare pentru fiecare cluster	<ul style="list-style-type: none"> • PIP pentru fiecare cluster în urma perfectării studiilor de fezabilitate elaborat • Obiectivului din strategia (2014-2028) realizat 	Fără sursă
Perfectarea caietelor de sarcini pentru elaborarea proiectelor tehnice (după caz) pentru fiecare primărie conform Planului de Investiții Prioritare (PIP) pentru fiecare cluster	Iunie – iulie 2019	Fără cost sau cu finanțe din fondul de co-finanțare	Grupul de lucru pe cluster din Direcția construcție și gospodăria locativ comunală a CR, APL din raion, S.A.	<ul style="list-style-type: none"> • Caiete de sarcini pentru elaborarea proiectelor tehnice elaborate 	După caz, fără bani sau din fondul de co-finanțare

Proiect/Acțiune	Etapa de implementare	Cost estimativ, lei	Responsabil / Partener	Rezultate așteptate	Sursa de finanțare
			”Apă Canal Fălești”		
Petrecerea licitațiilor pentru elaborarea proiectelor tehnice de AAC conform Planului de Investiții Prioritare (PIP)	Iulie 2019	Fără cost	Grupul de lucru pe cluster din Direcția construcție și gospodărie locativ comunală a CR, primăriei din raion, S.A. ”Apă Canal Fălești”	<ul style="list-style-type: none"> • Licitații efectuate • Companii pentru elaborarea proiectelor tehnice de AAC conform PIP identificate 	Fără sursă
Perfectarea pachetului de documente pentru atragerea investițiilor pentru construcția sistemelor AAC în clusterelor fezabil identificate (A, B, BA, BB și altele)	Decembrie 2019	Fără cost	Grupul de lucru pe cluster din Direcția construcție și gospodăria locativ comunală CR, APL din raion, SA ”Apă Canal Fălești”	<ul style="list-style-type: none"> • Pachete de documente pentru atragerea investițiilor pentru construcția sistemelor AAC în clusterelor fezabil identificate elaborate 	Fără sursă
Informarea populației privind modificările în prestarea serviciului de AAC	2019-2025	Stabilit prin licitație	Consiliu raional, APL – urile I, S.A. ”Apă Canal	<ul style="list-style-type: none"> • Materiale de informare elaborate și diseminate (pliante, broșuri, articole, anunț despre procesul de prestare a serviciului AAC) 	APL de nivelul I și II, S.A. ”Apă Canal

Proiect/Acțiune	Etapa de implementare	Cost estimativ, lei	Responsabil / Partener	Rezultate așteptate	Sursa de finanțare
			Fălești”		Fălești”, donatorii UE

Obiectiv specific 3: Modernizarea și extinderea rețelelor de apeduct în baza clusterelor formate, cu atingerea ratei de acces a populației raionului Fălești la servicii de alimentare cu apă potabilă până la 55% până în anul 2025.

Proiect/Acțiune	Etapă de implementare	Cost estimativ	Responsabil / Partener	Rezultate așteptate	Sursa de finanțare
Proiectarea rețelelor de apeduct din orașul Fălești pentru reabilitarea și extinderea lor cu acoperire de acces a 96% din localitate	Decembrie 2018	Stabilit prin licitație	ADR NORD	Proiect tehnic executat	ADR NORD, GIZ
Construcția rețelelor de apeduct în orașul Fălești conform proiectului tehnic	2019-2020	Stabilit prin licitație	ADR NORD	<ul style="list-style-type: none"> • Rețele de apeduct construite • 1664 de branșamente executate 	ADR NORD, GIZ, Consumatorii, alți donatori
Finalizarea construcției apeductului de la stația de tratare a apei Fălești până la rezervorul din orașul Fălești	Iunie 2019	Stabilit prin licitație	CR Fălești	Segment tehnologic stația de tratare – rezervor Fălești finalizat	CR Fălești,
Finalizarea construcției apeductului Prut - Fălești	Iunie 2019	Stabilit prin licitație	ADR NORD	<ul style="list-style-type: none"> • 10 km apeduct construite • Apeduct dat în exploatare 	ADR NORD
Conectarea primăriei Risipeni la apeductul Prut - Fălești	Iunie 2019	Stabilit prin licitație	ADR NORD	Apeduct la sistemul de apă Risipeni conectat 650 gospodării conectate	ADR NORD
După perfectarea studiilor de fezabilitate pe clustere, care vor contura necesitatea de investiții, vor fi pornite discuții cu potențialii finanțatori (BERD, BEI) pentru a atrage investiții în realizarea lor	Iulie 2019	Fără cost	CR Fălești	Investiții în dezvoltarea domeniului AA atrase Contracte cu potențialii finanțatori (BERD, BEI) pentru atragerea investițiilor semnate	Fără sursă
Concentrarea la finalizarea lucrărilor de construcție a sistemelor de apeduct în cele 17 primării a raionului unde proiectele sunt în derulare	2018 - 2021	Conform licitațiilor	CR, APL I și SA "Apă Canal Fălești"	<ul style="list-style-type: none"> • Apeducte noi date în exploatare • Consumatori noi de servicii AA conectați 	Cetățenii din localități, Bugetele APL I și II, FEN, FDR, GIZ, alți

Proiect/Acțiune	Etapa de implementare	Cost estimativ	Responsabil / Partener	Rezultate așteptate	Sursa de finanțare
Alocarea resurselor financiare pentru realizarea proiectelor tehnice aflate printre primele în lista priorităților pentru investiții	Decembrie 2019	Conform estimărilor de proiectele tehnice	CR, APL I și SA "Apă Canal Fălești"	Surse pentru finanțarea proiectelor alocate	donatori CR, APL I, Fondul de co-finanțare, sursele SA "Apă Canal Fălești" prevăzute în planul de investiții pentru anul 2020
Construcția sistemelor de alimentare cu apă în raion conform PIP (stabilit în urma perfectării studiilor de fezabilitate pe clustere)	2020 -2025	Conform licitațiilor	CR, APL I și SA "Apă Canal Fălești", ADR NORD, GIZ, alți parteneri	Sisteme de apeduct construite	Fondul de co-finanțare, sursele SA "Apă Canal Fălești" prevăzute în planurile de investiții anuale, APL I și II, ADR NORD, GIZ, alți finanțatori

Obiectiv specific 4: Modernizarea și extinderea rețelelor de canalizare în baza clusterelor formate, cu atingerea ratei de acces a populației raionului Fălești la servicii de canalizare până la 22,7% până în anul 2025

Proiect/Acțiune	Etapă de implementare	Cost estimativ	Responsabil / Partener	Rezultate așteptate	Sursa de finanțare
Proiectarea rețelelor de canalizare din orașul Fălești, satele Făleștii Noi și Călugăr	2019	Stabilit prin licitație	ADR NORD	• Proiecte tehnice executate	ADR NORD, GIZ, alți donatori
Construcția rețelelor de canalizare din orașul Fălești satele Făleștii Noi și Călugăr conform proiectelor tehnice elaborate	2020 - 2023	Stabilit prin licitație	ADR NORD	Rețele de canalizare construite	ADR NORD, GIZ, alți donatori
Construcția rețelelor de canalizare în 6 primării a raionului din proiectele inițiate anterior	2018 - 2021	Stabilit prin licitație	CR, APL I din cele 6 primării	Rețele de canalizare construite	FEN, FNDR, fond de co-finanțare pe clustere, alși donatori
Construcția rețelelor de canalizare conform PIP pentru fiecare cluster în baza investițiilor identificate	2021 - 2025	Stabilit prin licitație	CR, APL I și S.A. "Apă Canal Fălești"	Rețele de canalizare construite	Fondul de co-finanțare, S.A. "Apă Canal Fălești", APL I și II, ADR NORD, GIZ, alți finanțatori

2.5. Evaluare și monitorizare

Monitorizarea Strategiei necesită colectarea, procesarea și evaluarea datelor cantitative din proiectele în curs de realizare și a datelor statistice de la autoritățile publice locale sau agențiile care supraveghează finanțarea investițiilor pentru sectorul alimentare cu apă și sanitație, precum și a datelor care documentează impactul evaluat al investițiilor și compatibilitatea lor cu obiectivele prezentei Strategii.

Monitorizarea și evaluarea sunt **orientate spre rezultate**; evaluarea progreselor în ceea ce privește atingerea **rezultatelor** preconizate pentru **fiecare fază** de actualizare, și **nu doar** o simplă realizare a tuturor **activităților** planificate.

Pentru efectuarea monitorizării vor fi folosiți următorii indicatori:

indicatori de bază, care documentează situația domeniului alimentării cu apă și sanitației la nivel național și local înainte de implementarea planului de acțiuni;

indicatori de intrare, care se referă la buget sau la alte resurse alocate proiectelor. Indicatorii financiari de intrare sunt utilizați pentru monitorizarea progresului din punct de vedere al angajamentului anual și plății fondurilor disponibile pentru orice acțiune, măsură sau proiect, raportate la bugetul disponibil și costurile eligibile;

indicatori de realizare, care măsoară direct activitățile îndeplinite în cadrul Strategiei și al planurilor de acțiuni multianuale. Aceste activități reprezintă primul pas către realizarea obiectivelor operaționale ale intervențiilor și sunt măsurate în unități fizice sau monetare. Ex.: numărul de comunități care primesc suport financiar, volumul total al investițiilor etc.;

indicatori de rezultat, care documentează efectele directe și imediate ale proiectelor. Ei furnizează informații despre schimbări cum sunt comportamentul, capacitatea sau performanța beneficiarilor direcți și sunt măsurați în unități fizice sau monetare. Ex.: numărul populației conectate la sisteme noi, etc.;

indicatori de impact, care se referă la beneficiile implementării Strategiei, dincolo de efectele imediate asupra beneficiarilor direcți, atât la nivelul intervențiilor, cât și, mai ales, la nivelul general al planificării. Ei vor fi exprimați în termeni „neți”, ceea ce înseamnă că trebuie scăzute efectele care nu pot fi atribuite proiectelor și luate în considerare efectele indirecte (deplasare și multiplicare). Ex.: creșterea numărului de angajați din mediul rural sau sporirea productivității datorită unor servicii mai bune de alimentare cu apă.

Monitorizarea planului de acțiuni se va efectua de două ori pe an la situația de 1 iulie și 1 decembrie a fiecărui an prin colectarea și agregarea datelor privind investițiile în sectorul alimentare cu apă și sanitație. Evaluarea datelor trebuie efectuată în termeni restrânși (până la 15 zile) pentru a permite conducerii APL de a primi decizii asupra informației primite pe parcursul și pînă la finele anului bugetar în ajustarea acelor măsuri din plan care deviază de la termenii stabiliți.

Responsabil tehnic pentru monitorizare și evaluare va fi desemnată secția economie a CR pentru elaborarea rapoartelor, cu avizarea preventivă a secției construcție și gospodărie locativ-comunală, care va confirma veridicitatea datelor parvenite din raion. Rapoartele vor fi transmise Grupului de lucru. Planul de acțiuni va fi actualizat în funcție de evoluția situației. Actualizarea se va efectua de Grupul de lucru care va prezenta propunerile sale CR.

Raportarea. În cadrul procesului de monitorizare vor fi elaborate anual rapoarte de monitorizare, care vor include informații privind implementarea indicatorilor stabiliți pentru fiecare acțiune în parte, iar la fiecare 3 ani vor fi elaborate rapoarte de evaluare și progres, ce vor determina care este impactul activităților realizate într-un anumit timp și nivelul de implementare a obiectivelor stabilite. Rapoartele de monitorizare și de evaluare vor fi elaborate de Grupul de lucru și prezentate CR.

Rapoartele de evaluare vor include în mod obligatoriu concluzii și recomandări referitoare la înlăturarea deficiențelor depistate în procesul de evaluare. Întru asigurarea implementării acestor recomandări Grupul de lucru poate să propună modificări, în funcție de necesități, în Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei.

La finalul implementării Strategiei, urmează a fi elaborat un raport de evaluare finală, care să conțină informații privind gradul de atingere a obiectivelor stabilite și a impactului scontat. În baza acestui raport, prezentat de către Grupul de lucru, se va decide asupra următoarei etape de planificare strategică în domeniul alimentării cu apă și sanitației.

Anexa 1. Calitatea apei din apeductele localităților raionului Fălești

#	Denumirea localității	Denumirea indicatorilor	Cantitatea depistată	Norma admisibilă
1)	or. Fălești	Amoniu	1,1 -1,3	0,5
		Fluor	2,67	1,5
	Gara Fălești	Cloruri	611,2	250
		Nitriți	2,06	0,5
		Amoniu	4,24	0,5
		Sulfați	382	250
	Fabrica de zahăr	Reziduu sec	2268	1500
		Fluor	1,6	1,5
Amoniu		0,68	0,5	
2)	Albinețul Vechi	Reziduu sec	1924	1500
		Sulfați	356,5	250
3)	Bocăni	Nitriți	1,4	0,5
		Reziduu sec	1534	1500
4)	Călinești	-		
5)	Catranic	Amoniu	4,2	0,5
		Sulfați	545,5	250
		Reziduu sec	1534	1500
6)	Chetriș	Amoniu	3,65	0,5
		Reziduu sec	17768	1500
		Sulfați	315,4	250
7)	Ciolacu Nou	Nitriți	3,5	0,5
		Reziduu sec	2170	1500
8)	Făgădău	Reziduu sec	1950	1500
9)	Ciolacu Vechi	Amoniu	4,6	0,5
10)	Glingeni	Sulfați	473	250
		Fluor	3,32	1,5
11)	Hiliuti	Amoniu	3,4	0,5
		Reziduu sec	1638	1500
12)	Horești, Lucăceni	-		
13)	Ilenuta	Nitriți	3,6	0,5
		Reziduu sec	1680	1500
		Amoniu	2,0	0,5
14)	Ișcălău, Burghilea	Amoniu	2,13	0,5
		Reziduu sec	1606	1500
		Sulfați	358,3	250
15)	Doltu	Sulfați	420.6 - 545,5	250

#	Denumirea localității	Denumirea indicatorilor	Cantitatea depistată	Norma admisibilă
16)	Izvoare	Sulfați	263,5	250
17)	Logofteni	Amoniu	3,7	0,5
		Sulfați	261,4	150
18)	Musteața	Reziduu sec	1540	1500
		Sulfați	436	250
19)	Natalievca	-		
20)	Năvărneț	Reziduu sec	2916	1500
		Fluor	3,2	1,5
21)	Pietrosu	Sulfați	535,9	250
		Reziduu sec	1556	1500
22)	Pînzăreni	Nitriți	3,97	0,5
		Sulfați	290,9	250
		Fluor	4,56	1,5
23)	Pompa	Amoniu	1,72	0,5
24)	Pruteni	Amoniu	3,26	0,5
		Reziduu sec	2484	1500
		Fluor	4,07	1,5
25)	Cozmeni	Amoniu	4,0	0,5
		Reziduu sec	3376	1500
		Sulfați	514	250
26)	Drujineni	Amoniu	3,3	0,5
		Reziduu sec	2780	1500
		Sulfați	526,1	250
27)	Risipeni	Sulfați	396,1 -533,5	250
		Reziduu sec	2212	1500
28)	Bocșa	Sulfați	285	250
29)	Sărata Veche	Amoniu	4,2	0,5
		Sulfați	254,2	250
30)	Scumpia	Sonda nr. 1		
		Amoniu	4,9	0,5
		Reziduu sec	1822	1500
		Sulfați	284,4	250
		Fluor	11,5	1,5
		Sonda nr.2		
		Amoniu	2,9	0,5
		Fluor	2,9	1,5
31)	Măgureanca	Amoniu	2,8	0,5
		Reziduu sec	1940	1500
		Sulfați	422,6	250

Anexa 2. Propuneri de proiecte în căutarea resurselor financiare de către consiliul raional

Denumire proiect	Perioada de implementare	Beneficiar	Implementator
Aprovizionarea cu apă potabilă a s. Albinețul - Vechi	1 an	APL	APL
Aprovizionarea cu apă potabilă a s. Călugăr	1 an	APL	APL
Construcția rețelelor de canalizare în s. Năvîrneț	2 ani	APL	APL
Construcția rețelelor de canalizare în s. Horești	2 ani	APL	APL
Construcția rețelelor de canalizare și stației de purificare în s. Glinjeni	2 ani	APL	APL
Extinderea apeductului în com. Scumpia	2 ani	APL	APL
Extinderea și regionalizarea infrastructurii de alimentare cu apă și canalizare în s. Rautel, Pârlița și Mărăndeni	1 an	APL	APL
Aprovizionarea cu apă și canalizare a satului Răuțel	3 ani	APL	APL
Aprovizionarea cu apă a satului Catranic	2 ani	APL	APL
Alimentarea cu apă, evacuarea și epurarea apelor uzate din s. Mărăndeni	2 ani	APL	APL
Alimentarea cu apă și canalizare a s. Hiliuți	2 ani	APL	APL

Anexa 3. Lista proiecte implementate sau în curs de derulare în perioada 2013-2018

#	Primăria	Anul	Domeniul Apă / canalizare	Denumire proiect	Valoare, mii lei	Sursa de finanțare	Descriere succinta	Rezultate
1.	Bocani	2013	Apă	Aprovizionarea cu apă potabilă a satului Bocani	2500.0	FE	Construcția a 7 km de apeduct și reparația sondei arteziene	Au fost conectați 220 de gospodării
		2013	Canalizare	Construcția sistemii de canalizare	2886.0	FE	Construcția a 2,5 km rețea și stației de purificare	Au fost valorificate 2386 mii lei
2.	Călinești	2014	Apă	Alimentarea cu apă și canalizare a satului Călinești	1300.0	FE, Bugetul local	În construcție	Apeduct dat în exploatare
		2015			2200.0			
		2016			1100.0			
		2017			1400.0			
3.	Călugăr	2018	Apă	Alimentarea cu apă a s. Călugăr	21339.15	GIZ, FE	Aprovizionarea cu apă a locuitorilor comunei Călugăr, construcția rețelei cu lungimea de 21 km.	
4.	Chietriș	2014	Apă și canalizare	Alimentarea și epurarea apelor uzate	19000.0	FE		14,5 km apeduct construit, sistema de canalizare și stația de epurare în construcție
5.	Fălești Noi	2016	Apă / canalizare	Aprovizionarea cu apa și canalizare	21932.0	FE	Construcția a 13 km rețele de apă și a 13 km rețele canalizare. Stația de purificare	Sau construit 8,5 km de apeduct și 2,5 km de canalizare.
6.	Glinjeni	2014	Apă	Renovarea 2,5 km apeduct	976.1	FE	Renovarea 2,5 km apeduct	Sa renovat 2,5 km apeduct
7.	Hâncești	2017	Apă	Alimentarea cu apă a satului Hâncești	2796.6	FE	Reconstrucția a 7,9 km apeduct, reparația sondei arteziene, reconstrucția turnului de apă	Reconstruite 4,5 km apeduct
8.	Horești	2008	Apă potabilă	Aprovizionarea cu apa potabile a comunei	760.0	FISM	Instalarea rețelelor exterioare, contorizarea consumatorilor	Conectați 99% consumatori din satul Horești

#	Primăria	Anul	Domeniul Apă / canalizare	Denumire proiect	Valoare, mii lei	Sursa de finanțare	Descriere succinta	Rezultate
		2017	Apă potabilă	Reabilitarea apeductului din satele Horești, Unțeni și Lucăceni	844.2	Guvernul Republicii Cehe	Mărirea volumului de apă acumulat în rezervoare de la 50m ³ la 150 m ³	Aprovizionarea cu apă a consumatorilor din satul Unteni
9.	Ișcălău	2014	Apă	Alimentarea cu apă s. Burghilea	1544.7	FEN, buget local	S-a construit – 9,025 km, s-a reparat drum	Alimentarea a 170 gospodării
		2016	Apă	Alimentarea cu apă s. Ișcălău	3456.6	FEN, buget local, contribuția populației	S-a construit 12 km de rețea	În funcție, se alimentează 216 gospodării
		2017	Apă	Alimentarea cu apă a s. Doltu	5896.7	FEN, buget local, contribuția populației	În construcție	
10.	Izvoare	2013-2014	Apă	Construcția rețelelor de apă, etapa I, lot II	1246.5	FISM		Conectare a 44 gospodării
		2016-2017	Apă	Etapa II, lot III	870,1	FE		Conectare a 289 gospodării
11.	Musteața	2013	Apă	Îmbunătățirea aprovizionării cu apă la instituțiile publice	76.0	CR	Înlocuirea pompelor și sistemului de apeduct	
12.	Natalievca	2016	Apă	Reabilitarea rețelei de distribuție cu apă din s. Natalievca	4928.6	FEN	Construcția a 6,8 km rețea	Se va finaliza construcția în 2018.
13.	Navârneț	2012-2014	Apă	Reabilitarea sistemului de aprovizionare cu apă	7346.5	UIPAC	14 km între localități și 6 km rețele în interiorul satului	
		2014	Apă	Extinderea sistemului de aprovizionare cu apă	399.3	FISM	Extinderea rețelei pe o distanță de 4,6 km	
14.	Obreja Veche	2016	Apă și canalizare	Construcția apeductului și rețelei de canalizare în s. Obreja Veche	18753.3	Fondul Ecologic	Curs de implementare	
15.	Pinzăreni	2017	Apă	Construcția sistemului de apeduct din Pinzăreni	3858.3	FE	Construcția a 20 km de rețea și forarea sondei	Conectarea la rețea a 280 de gospodării

#	Primăria	Anul	Domeniul Apă / canalizare	Denumire proiect	Valoare, mii lei	Sursa de finanțare	Descriere succinta	Rezultate
							arteziene	
16.	Răuțel	2013	Apă și canalizare	Lucrări de proiectare	144.2	APL	Elaborarea proiectului de executare a rețelelor de canalizare și apeduct în s. Răuțel	Înaintat spre finanțare
		2016			35.9			
		2017			40.8			
17.	Risipeni	2014-2015	Apă	„Aprovizionarea cu apă potabilă și canalizare a locuitorilor satelor Risipeni și Bocșa și a instituțiilor de menire social-culturală”	7000.0	Fondul Național pentru Dezvoltare Regională	Construcția rețelelor de apeduct . Conectarea gospodăriilor populației la rețeaua de apeduct.	<ul style="list-style-type: none"> • Rețele de apeduct construite pe o lungime de 22 km. • 400 gospodării ale populației conectate la rețeaua de apeduct.
		2017	Apă	„Aprovizionarea cu apă potabilă și canalizare a locuitorilor satelor Risipeni și Bocșa și a instituțiilor de menire social-culturală”	4000.0	Fondul Național pentru Dezvoltare Regională	Construcția stației de tratare a apei	Stația de tratare a apei construită .
		2017	Canalizare	„Aprovizionarea cu apă potabilă și canalizare a locuitorilor satelor Risipeni și Bocșa și a instituțiilor de menire social-culturală” - Etapa a II, sistem de canalizare	1980.0	FE	Construcția rețelelor de canalizare. Conectarea gospodăriilor populației la rețeaua de canalizare	<ul style="list-style-type: none"> • Rețele de canalizare construită pe o lungime de 4 km. • 80 gospodării ale populației conectate la rețeaua de apeduct.
		2018	Canalizare	„Aprovizionarea cu apă potabilă și canalizare a locuitorilor satelor Risipeni și Bocșa și a instituțiilor de menire social-culturală” - Epata a II, sistem de canalizare	5000.0	FE	Construcția stației de epurare a apelor utilizate	• Stația de epurare a apelor utilizate construită
18.	Sărata Veche	2016-2017	Canalizare	Apa și canalizare în s. Sărata Veche	9000.0	Fondul Ecologic, contribuția populației, primăria	Canalizarea în s. Sărata Veche	În curs de implementare 10 %

#	Primăria	Anul	Domeniul Apă / canalizare	Denumire proiect	Valoare, mii lei	Sursa de finanțare	Descriere succinta	Rezultate
		2017	Apeduct	Aprovizionarea cu apă a s. Sărata Nouă	4000.0	Fondul Ecologic, contribuția populației, primăria	Apeduct în s. Sărata Nouă	În curs de implementare 25 %

Anexa 4. Lista operatorilor locali în apă și canalizare

#	APL	Localitate	Denumire întreprindere
1.	Fălești		ÎM „Direcția de producere a gospodăriei comunale și de locuințe”
2.	Albinețul Vechi	s. Albinețul Vechi	ÎM ”Izvorul Curgător”
3.	Bocani		ÎM ”BOCANI SERVICE”
4.	Călinești		ÎM ”CALINAPA”
5.	Catranic		ÎM ”Apă Canal Catranic”
6.	Chetriș	s. Chetriș	ÎM “Chetriș-Service”
7.	Ciolacu nou		ÎM ”DANIFLOR SERVICE”
8.	Glinjeni		ÎM „Disfercom Glinjeni”
9.	Hiliuți		ÎM „Comhilserv”
10.	Horești	s. Horești	ÎM „Comunserv-Horești,,
11.	Ilenuța		ÎM „Ilicomserv”
12.	Ișcălău	s. Ișcălău	ÎM „Servicii comunale Ișcălău
13.		s. Doltu	Asociația consumatorilor de apă
14.	Izvoare		ÎM „Proedil Service”
15.	Logofteni		„ÎM Logofteni Serviciu”
16.	Musteata		Asociația consumatorilor de apă „VALȚ-MUSTEAȚA”
17.	Natalievca		ÎM „Viitorul Comunității”
18.	Năvârneț		ÎM „Acvoprim Service”
19.	Pietrosu		ÎM „Apă Canal Pietrosu”
20.	Pânzăreni	s. Pânzăreni	ÎM „Salapad Pânzăreni”
21.	Pârlița		ÎM "COMUNAL SERVPRIM"
22.	Pompa		ÎM „Apă-Canal-Pompa”
23.	Pruteni		ÎM ”Prutulețul,,
24.	Risipeni		ÎM „Gospodăria comunala Risipeni”
25.	Sărata Veche		ÎM „Menajacvprim”
26.	Scumpia		ÎM „Sustinatorul”